№ 247 (2747) ■ Середа, 26 грудня 2001 року ■ Ціна договірна

Голос України

Газета Верховної Ради України

У столичному кінотеатрі “Україна” з Новим роком вітали ветеранів праці, інвалідів Великої Вітчизняної війни, членів малозабезпечених родин. Акцію милосердя організовано керівництвом Київської міськдержадміністрації.

Фото Михайла ГОЛЯКА.

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1871 р. Народився Євмен Лукасевич, лікар, видавець та громадський діяч. Уклав 1926-го “Анатомічний словник” українською мовою. ■ 1886 р. У Харкові відкрито два музеї: історичний та образотворчого мистецтва. ■ 1889 р. Помер поет і фольклорист Левко Боровиковський. ■ 1919 р. У Радянській державі прийнято декрет Раднаркому про ліквідацію неписьменності серед населення. ■ 1941 р. Розпочалася Керченсько-Феодосійська десантна операція.

У Центрвиборчкомі

Виборчі комісії — без представників влади

Щоб унеможливити використання адмінресурсу та втручання у виборчий процес, повноваження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування значно обмежені законом про вибори. На цьому наголосив голова ЦВК Михайло Рябець під час наради з представниками таких органів. Водночас виконавча влада, міські, селищні ради повинні сприяти проведенню виборів, забезпечуючи комісії всім необхідним: приміщенням, оргтехнікою, транспортом, зв’язком та кваліфікованими працівниками. М. Рябець зазначив, що, на відміну від попередніх виборів, представники органів місцевого самоврядування не входитимуть до окружних та дільничних комісій.

Голова ЦВК нагадав про особливу відповідальність органів місцевого самоврядування під час складання списків виборців. Такі списки мають бути оформлені до 15 січня 2002 року. До того ж основною підставою для включення громадян до списків буде не прописка, яку Конституційний Суд визнав неконституційною, а дані про постійне місце проживання. Їх надаватимуть різні органи, зокрема і податкова адміністрація.

(Закінчення на 2-й стор.).

Можливості депутатів стали ширші

Учора Конституційний Суд України оприлюднив рішення про неконституційність положень у справі за поданням Президента щодо відповідності Конституції України положень Закону “Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим” стосовно неможливості її депутатів бути членами Ради міністрів АРК, представником Президента в республіці, мати інший представницький мандат та право обіймати посаду, не сумісну з депутатським мандатом, що тягне за собою припинення його повноважень з часу її обіймання.

При цьому КС виходив з того, що правовий статус депутата Верховної Ради АРК визначається саме законом “Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим” та Конституцією автономної республіки.

(Закінчення на 2-й стор.).

Відверті роздуми глави парламенту

Що приніс українському народу й політикуму рік, що минає? Яка розстановка політичних сил напередодні виборів і як можуть розподілитися місця в майбутньому парламенті? Хто сьогодні має найбільший вплив на Президента України? На ці та багато інших запитань в інтерв’ю журналістам провідних українських ЗМІ відверто відповів Голова Верховної Ради України Іван Плющ. Передноворічні роздуми І. Плюща читайте в наступному номері “Голосу України”.

КОЖНИЙ ДОКЕР — ДОКА

Фото Укрінформу

Робота в Миколаївському морському торговому порту навіть під час морозів не завмирає ні на секунду. Сім діючих причалів двох вантажно-розвантажувальних районів не бувають порожні. Слід від судна, що відійшло до далеких берегів, і прохолонути не встигне, як уже швартується інше. І так — цілодобово. За будь-якої погоди.

(Продовження на 8-й стор.).

Фото Олександра КРЕМКА.

! У номер

Захисників батьківщини поменшає

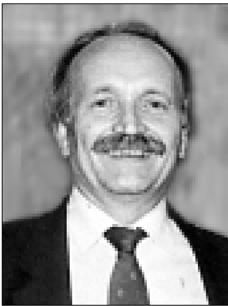
Наступного року Збройні Сили України буде скорочено на 10 тисяч осіб. Про це повідомив на прес-конференції Міністр оборони Володимир Шкідченко.

У бюджеті на наступний рік на державну програму реформування ЗС передбачено лише 245 мільйонів гривень, наголосив міністр. І додав: “Казати про підвищення якості бойової підготовки, про закупку найновітнішого озброєння та проведення повноцінної модернізації наявного неможливо”.

Упродовж найближчих п’яти років в Україні планується скоротити чисельність ЗС до 375 тисяч осіб, **повідомляє “Інтерфакс-Україна”**.

Збирання пожертв на пам’ятник Чорноволу

Під час установчого засідання громадської ради на підтримку блоку “Наша Україна” його лідер Віктор Ющенко ініціював збирання коштів на монумент В’ячеславу Чорноволу. В залі, де проходило засідання, було встановлено спеціальну скарбничку для пожертв.

“Мені прикро, що на могилі В’ячеслава Чорновола досі не стоїть гідний пам’ятник”, — заявив Віктор Ющенко. Лідер “Нашої України” вважає загиблого “героєм України, людиною, яка свідомо зробила вибір” та достойна доброї пам’яті. В. Ющенко також назвав символічним те, що установче засідання громадської ради відбулося в день народження В. Чорновола, якому 24 грудня виповнилося б 64 роки.

Автомагістралі над гаванню

В Одеському морському торговельному порту завершено будівництво четвертої (останньої) черги магістрального шляхопроводу. Оригінальна естакадна споруда, що не має аналогів ні в Україні, ні в СНД, розв’язала проблему надійного швидкісного сполучення різних районів порту, звільнила прилеглі до нього вулиці міста. А ще поліпшила екологічну обстановку. Пропускна спроможність нового шляхопроводу — 3 тисячі одиниць великовантажного транспорту на добу, **повідомляє наш власний кореспондент Георгій ВОРОТНЮК.**

Мільйони гривень — під ялинку

2 мільйони 600 тисяч гривень виграв один із мешканців Вінниці в лотерею “Супер Лото”. Як уточнили в обласній дирекції Національної лотереї, щасливий квиток був придбаний у поштовому відділенні зв’язку за день до розіграшу. Переможець запропонував вісім числових комбінацій одразу на дві гри, при цьому витративши 16 гривень, і “зірвав” джек-пот. До речі, виграшні цифри обирав комп’ютер. Саме в цьому режимі, пояснили організатори лотереї, найчастіше трапляються великі виграші, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК.**

P. S. П. Кучма застосував вето до закону про списання боргів населення за житлово-комунальні послуги

Штрафи — до Держбюджету

У комітетах ВР

Комітет Верховної Ради з питань соціальної політики та праці погодився з пропозиціями Президента України до закону про внесення змін до Закону "Про захист прав споживачів" і рекомендував парламенту розглянути його в новій редакції.

Як повідомило **Інформуправління ВР**, законопроектом передбачено, що суми штрафів, які накладаються за порушення законодавства про захист прав споживачів, зараховують до Державного бюджету. В попередній редакції документа, ухваленій парламентом 15 листопада ц. р., пропонувалося, що такі штрафи в розмірі 15 відсотків відраховують державному органу в справах захисту прав споживачів для його матеріально-технічного забезпечення.

Президент заперечив проти внесення такої зміни, оскільки вона суперечить чинному законодавству, згідно з яким органи державної влади здійснюють свою діяльність винятково за рахунок бюджетного фінансування.

Парламентський комітет погодився з тим, що запропонована Президентом зміна до закону цілком відповідає механізму єдиного бюджетного фінансування державних органів, який грунтується на положеннях Бюджетного кодексу України.

«Підсніжники» виросли у грудні. У березні їх занесуть до «Червоної книги»?

Актуальний коментар

Позавчора президент «Фонду свободи» Ігор Дементьєв повідомив журналістам результати соціологічного опитування, проведеного з 14 по 19 грудня. Згідно з даними фонду, на сьогодні спокійно подолати чотиривідсотковий бар'єр можуть сім політичних партій і виборчих блоків: КПУ (29,9%), «Наша Україна» (14,7%), СДПУ(о) і «За єдину Україну» (по 5,6%), «Яблуко» (4,5%), «Жінки України за майбутнє» (4,2%), ПЗУ (4,1%). За словами пана Дементьєва, ситуацію дещо зрівняють мандати, котрі партії і блоки завоюють у боях за мажоритарні округи. Опитування, проведене «ФС», висвітлило і найпопулярніших політиків. Це екс-прем'єр Віктор Ющенко (22,7%), нинішній прем'єр Анатолій Кінах (16,4%), лідер КПУ Петро Симоненко (13,6%), Президент Леонід Кучма (12,9%).

Ще більше підняти рейтинг лідера «Нашої України» взявся «батько» всеукраїнського об'єднання «Єдина родина» Олександр Ржавський. Задля цієї благородної мети він вирішив не думку «родини» опитати, а сподвигнути її на створення блоку, який так і називався б — «За Ющенка». (Правда, назву поки що не зареєстровано: рішення про створення блоку повинні прийняти з'їзди партій, які підтримують цю ідею.) Для чого Ющенка виокремлюють з «Нашої України»? Наївне запитання з «провокаційним душком». Особливо, якщо ви підозрюєте, що проект про створення чи то паралельного, чи то перпендикулярного блоку ініційований Банковою. Насправді О. Ржавського до ініціативи підштовхнули соціологічні дослідження, які чітко проводять лінію між рейтингами самого Віктора Ющенка і його блоку «Наша Україна». Різниця між ними, за спостереженням лідера «ЄР», — аж п'ять відсотків. І це не абстрактні відсотки, а люди, «які не можуть підтримати блок «Наша Україна» через його певні праві позиції». А сам по собі Віктор Ющенко начебто задовольнить усіх цнотливих на праву скверну «підопічних» Олександра Ржавського. В результаті виграють і «лівий» екс-банкір-монетарник, і його права команда. Ось це політтехнологія!

Іншим лідерам варто було б цей досвід поставити на потік — заради кривої рейтингу: «За Литвина», «За Тимошенко», «За Симоненка», «За Медведчука»... Від такого «суцвіття» розплавляться «дах» не тільки у виборця, а й у кабінок. А може, й у ЦВК.

Хоча із блоком «За Тимошенко» не вийде. Юлія Володимирівна сама необачно «спалила мости». Назвавши себе в присутності преси і телекамер «махровою націоналісткою». У кращому розумінні цього слова. Я готова віддати життя за історичну націю, за державу». У такій ситуації хіба що якийсь особливо вигадливий «доброзичливець» здогадається рятувати Хмару й Лук'яненка від правого впливу Юлії Тимошенко.

Однак, здається, найбільше пощастило блокові «За єдину Україну». Його зміцнюватимуть жіночою половиною частини електорату. Всеукраїнське жіноче народно-демократичне об'єднання «Дія» «всебічно підтримуватиме» цю «центристську демократичну силу на виборах».

Але найцікавіше навіть не це. Доки хтось там когось підтримує і змінює рейтинги, пробились «підсніжники», оформлені в нове політичне об'єднання народного депутата Валерія Хорошковського. Днями чотири партії — Українська селянська демократична, Конституційно-демократична, Ліберально-демократична і Партія приватної власності — утворили... Команду Озимого Покоління. Для спантеличених пояснюю популярно: все це колективне панство демократів, проаналізувавши, що «десять років життя під «сніговим» чиновницької байдужості і свавілля наближаються до кінця», справедливо вирішило, що настав час «прорости новій партії», яка й облаштує нам Україну без «снігу». Приваблива перспектива. Дай, Боже, щоб вона не перекреслилась іншою — занесенням після 31 березня ініціативних «підсніжників» чи, даруйте, «озимих» до «Червоної книги». Як це вже було, наприклад, з конституційними демократами.

До речі, голова Донецької облдержадміністрації Віктор Янукович до команди Хорошковського не впишеться. Не тому, що полюбляє «сніг». Просто він недолік нинішнього часу бачить в іншому — у терміні «донецький клан». «Комусь подобається це гостре висловлювання, а хтось його потребує... Я думаю, що приклад негативний, і думаю, що це такий період часу, який ми переживаємо», — трохи загадково відкоментував неклановий В. Янукович нинішню ситуацію.

...Абхазькі діди про це кажуть ще краще: «Ех, час, у якому ми стоїмо...».

Людмила КОХАНЕЦЬ.

Можливості депутатів стали ширші

(Початок на 1-й стор.).

Крім цього, вимогу несумісності представницького мандата з іншими видами діяльності стосовно депутатів автономної республіки Основним Законом України не встановлено. Конституція України не передбачає також будь-яких обмежень для депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим у виробничій або службовій діяльності, не визначає і не сумісних з їх статусом посад, а також не обмежує у праві бути одночасно депутатом кількох представницьких органів. Така заборона стосується тільки народних депутатів України, але не поширюється на депутатів Верховної Ради АРК. Водночас, на думку Президента, це положення порушувало права громадян брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів місцевого самоврядування, користуватися рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування. Відтепер право кримських депутатів на свободу вибору підтверджено Конституційним Судом.

Фотофакт

В адміністрації Президента відбулося чергове засідання Ради національної безпеки і оборони, в якому взяли участь Президент України Леонід Кучма, Голова Верховної Ради Іван Плющ і Прем'єр-міністр Анатолій Кінах. Основну увагу було приділено заходам з підвищення ефективності охорони держкордону і розв'язанню проблем міграції. Зокрема, Рада прийняла рішення збільшити фінансування заходів з облаштування кордонів на 10,5 мільйона гривень.

Фото Валерія СОЛОВЙОВА (Укрінформ).

У Центрвиборчкомі

Виборчі комісії — без представників влади

(Початок на 1-й стор.).

Михайло Рябець деталізував і функції органів місцевого самоврядування під час ведення передвиборної агітації. Зокрема, місцева влада має надати для таких заходів спеціальні приміщення, обладнати їх стендами, дошками, вивісити плакати, оголошення. Водночас закон забороняє розміщення матеріалів передвиборного характеру в не передбачених для цього місцях: на зупинках, деревах, будинках. Усі плакати, оголошення буде знято 29 березня.

Голова ЦВК також нагадав представникам влади, що будь-які їхні дії та висловлювання можуть бути оскаржені в суді. Таких звернень до суду і від виборців, і від суб'єктів виборчого процесу буде багато, спрогнозував він. І це вказує на те, що громадяни вірять: суд може захистити їхні права. Але до суду треба звертатися з конкретними документами, а не з емоціями.

Юлія ШЕЙКО.

Оголошення

Посольство Федеративної Республіки Німеччина в Україні оголошує конкурс на участь у стажуванні в німецькому бундестазі в рамках програми «Міжнародна парламентська практика», що проходитиме в березні—липні 2003 року.

Програма орієнтована на кандидатів віком до 30 років із закінченою вищою освітою і добрим знанням німецької мови, які зацікавлені в політиці та пізнішій діяльності у Верховній Раді України, уряді, громадських організаціях тощо.

Подальшу інформацію та заяви-анкети можна отримати за такими адресами:

Верховна Рада України,
Управління забезпечення
міжпарламентських зв'язків
вул. Садова, 3
м. Київ
тел: 044-291-75-47.

Посольство Федеративної
Республіки Німеччина
в Україні, відділ політики
вул. О. Гончара, 84
м. Київ, 01901
тел: 044-216-74-98.

Заяви приймаються до 15 лютого 2002 року.

Індустріальний край, *але з масовим безробіттям і злиднями*

Депутатське звернення

до Президента України Леоніда КУЧМИ, Голови Верховної Ради України Івана ПЛЮЩА, Прем'єр-міністра України Анатолія КІНАХА, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини Ніни КАРПАЧОВОЇ

За дорученням виборців ми, народні депутати України від Луганської області, звертаємося до вас, високих посадовців держави, і настійно вимагаємо зупинити беззаконня і сваволю з боку органів влади Луганська і області, захистити конституційні права громадян, їхнє життя і здоров'я. В області зростає безробіття, простоює чимало підприємств, закриваються шахти, не виплачують зарплати і соціальні виплати. У великому промисловому регіоні життєвий рівень населення один із найнижчих серед областей України.

Внаслідок бездіяльності, поверхового керівництва, насамперед облдержадміністрації, Луганщина втрачає свої позиції в розвитку економіки та соціальної сфери. Системна криза охопила практично всі сфери життєдіяльності регіону, багатьма підприємствами заволоділи мафіозні структури, скупивши за безцінь об'єкти державної та комунальної власності. Однак замість конкретних заходів боротьби з цим злом в області розгорнуто безпрецедентну дезінформацію населення про вигадані здобутки, на що витрачають величезні бюджетні кошти. Замовчують недоліки та недоглядь в роботі, чинять тиск на засоби масової інформації.

Відсутність реакції на рішення Комітету Верховної Ради з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією, в якому викладено конкретні факти корумпованості керівників Луганської області, а також невиконання постанови Верховної Ради від 7 червня 2001 року про неприпустимість подальшого перебування Олександра Єфімова на посаді голови Луганської облдержадміністрації призвели до того, що в області просто приховують факти злочинів у економічній галузі, піддають гонінням тих, хто намагається відстояти законність і правопорядок.

Усе це викликає обгрунтоване обурення у мешканців області, їх прагнення змінити ситуацію на краще. 8 грудня ц. р., напередодні Дня прав людини, ініціативною групою, низкою громадських організацій було намічено проведення громадських слухань з питань порушення ч. 2 ст. 144 Конституції України, розгляд фактів корупції в Луганській та інших областях. Однак учасникам зборів територіальної громади заступили дорогу до приміщення, де воно мало відбуватися, озброєні автоматники. Просту людину не тільки позбавлено права на соціальний захист, а й можливості сказати слово правди.

Такі порушення конституційних прав територіальних громад, громадян стали в Луганській області правилом, а по суті — самоправством обласних керівників. Більш як два роки територіальну громаду Краснодона незаконно позбавлено свого глави. Місто, шахтарські селища виявилися непідготовленими до зими, і сьогодні там багато будинків, шкіл, лікарень, дитячих закладів не опалюються.

За безпосереднього втручання обласних керівників незаконно знято міського голову Луганська Анатолія Ягоферова. Чимало проблем обласного центру не розв'язується. Протягом восьми місяців не обраний міський голова Рубіжного, незважаючи на позитивне рішення судових органів. Ось уже більш як 20 днів проводять голодовку працівники Луганської міської телекомпанії «Ефір-1» за право на працю та свободу слова.

Страшно спостерігати картину порожніх квартир і вибитих шибок у шахтарських містах та селищах. Тільки в Стаханові майже дві тисячі родин залишили своє житло і виїхали в пошуках роботи. Масове безробіття, голод і холод стали причиною тяжких захворювань серед широких верств населення, особливо дітей, високої смертності.

Нагадуємо, що в статті 3 Конституції записано: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю...». Від імені своїх виборців ми просимо вас, керівників держави, розглянути наше звернення, надати допомогу області у відновленні її статусу індустріального краю, конституційних прав і свобод громадян, забезпечити їм людські умови праці та життя.

Народні депутати України від Луганської області:
Єгор АННЕНКОВ, Віктор БЕРЕЖНИЙ, Сергій ГМИРЯ, Леонід ДАЙНЕНКО, Анатолій ДРАГОЛЮНЦЕВ, Юрій ДОНЧЕНКО, Валентин ЄСЬКОВ, Анатолій ЛЕВЧЕНКО, Федір МАРАМЗІН, Дмитро ПЕТРЕНКО, Сергій СІНЧЕНКО, Олександр ЧЕРЕНКОВ, Петро ЦИБЕНКО.

«Під знаком тризуба я живу з народження»

Московські телеканали полюбляють відкривати очі українським глядачам на засланих з берегів Атлантики в наші благодатні краї «шпигунів». Особливо, коли «викриття» збігається в часі з політичною доцільністю. Жертвою такого збігу стала дружина екс-прем'єра і нинішнього лідера «Нашої України» Катерина ЧУМАЧЕНКО.

Минулої суботи «Союз українок» врученням пані Катерині почесного громадянства підтвердив, що не лише Віктор Ющенко є нашоукраїнцем, а й мати його доньок — українка зі Сполучених Штатів К. Чумаченко.

Належність до народу, врешті-решт, оцінюється не тільки за розрекламованою доброчинною діяльністю (до речі, пані Катерина — активістка благодійної організації «Приятелі дітей», але про це мало хто знає, бо в нас «у моді» інша організація), а й за національним духом. Катерина Чумаченко повністю відповідає цим параметрам. Незабаром почесне громадянство зміниться просто громадянством України: нині готуються документи для зміни статусу.

На знімку: К. Чумаченко показує тризуб, який батько подарував їй у дитинстві. Це не просто прикраса, а символ, на якому її виховували з народження.

Людмила КОХАНЕЦЬ.
Фото Василя ГРИБА.

Первісток електроенергії

Минуло 20 років з дня пуску перших агрегатів Дністровської гідроелектростанції. За цей період вона виробила понад 16 мільярдів кіловат-годин електроенергії. Нині ГЕС на кредит Світового банку здійснює чергове технічне переозброєння потужностей, що значно підвищить ефективність гідрогенеруючого устаткування.

Василь БАБУХ.
Чернівецька область.

«Хрінновинка» для німців

Чергову новинку марки «Родина», під якою випускає свою смачну продукцію ВАТ «Костопільський завод продтоварів», закупила Німеччина. Під такою жартівливою і водночас серйозною назвою — смачна приправа до страв, виготовлена на основі хріну, часнику, овочів за старовинними рецептами.

Олександра ЮРКОВА.
Рівненська область.

Пожежа на оптовому ринку

Служба «01»

На одному з продовольчих складів вінницького оптового ринку сталася пожежа.

На місце пригоди було направлено всі пожежні частини обласного центру. Адже у цей час на ринку завжди людно. Окремі сміливці кидалися в задимлені бокси, намагаючись врятувати хоча б частину товару.

Та вони більше заважали, ніж допомагали вогнеборцям. Близько двох годин пожежники приборкували полум'я. На щастя, їм удалося відрізати шлях стихії на інші ділянки споруди.

Проблема з електропроводкою складів (а точніше перевантаженням її різноманітними електроприладами — холодильниками, електрочайниками, обігрівачами і навіть зварювальними апаратами) до цього випадку нагадувала про себе тричі.

До речі, у вересні минулого року було винесено постанову про призупинення експлуатації складів, які перебували в загрозливому стані. Нехтування правилами пожежної безпеки змусило пожежників навіть звертатися з цього приводу в органи влади. Були б на місці вогнегасники — не довелося б на початковій стадії гасити вогонь снігом, який комерсанти носили лопатами. Були б необхідні вододжерела, гідранти, — пожежники не ганяли б час на заправку машин водою бозна-де. Внаслідок пожежі знищено перекриття та покрівлю будівлі площею 253 квадратні метри, пошкоджено продукти харчування...

Що ж, скупий платить двічі, надто коли економить на пожежній безпеці.

Олег КОБЕРНИК,
інспектор Центру протипожежної пропаганди ГУ ДПО МВСУ.

Коментар дорогий... до виборів

Постулат загальновідомий: народовладдя не буває без вільних і чесних виборів, а таких виборів не може бути без чітко виписаних і зрозумілих усім учасникам виборчого процесу законодавчих норм. З огляду на останню обставину до цього переліку можна було б додати і науково виважений та практично «приземлений» коментар до кожного нового закону про вибори.

За роки незалежності нам довелося регулювати процес народовладдя трьома різними законами про вибори — 1989, 1993, 1997 років. Нинішній, четвертий, померežений новими, досі незнаними нормами. Над їх застосуванням ще доведеться сушити мозок. А тому поява у книжковому світі Коментаря до нещодавно прийнятого Закону «Про вибори народних депутатів України» — подія. *(Коментар Закону України «Про вибори народних депутатів України»/За редакцією М. І. Ставнійчук, М. І. Мельника. — Київ: Атіка, 2002—384 с.)*

Серед авторського колективу — два члени ЦВК, кандидати юридичних наук Р. Давидов та М. Ставнійчук. Наш кореспондент попрохав Марину Іванівну представити читачам «Голосу України» цю без сумніву незамінну для учасників виборчої кампанії книгу. Тим паче трапилася доречна нагода — щойно перед нашою розмовою **Марина СТАВНІЙЧУК** повернулася з передвиборного «круглого столу» за участю представників політичних партій, де чітко окреслився рівень їхнього сприйняття тих чи інших новел закону.

— Марино Іванівно, з одного боку, нинішній вистраждений закон про вибори далекі досконалий за попередні. Як зазначено в анотації до вашого Коментаря, його цінність — у детальній правовій регламентації виборчого процесу та процедур захисту конституційних виборчих прав громадян. З другого — чимало недомовок, не зовсім чітких визначень чи й навіть відсутність таких. А звідси й різне, часом протилежне трактування норм закону різними учасниками виборчого процесу...

— Щойно я повернулася з наради за участю представників різних політичних партій. Склалося враження, що не всі вони, у тому числі й лідери деяких партій, однозначно розуміють і трактують новели цього закону.

І справа не в новелах як таких. Їх законодавцю продиктувало саме життя. Запропоновано якісно новий порядок утворення виборчих комісій та організації їх роботи, формування списків виборців, висування та реєстрації кандидатів у депутати, встановлення результатів виборів, матеріально-технічного і фінансового їх забезпечення тощо. Досить серйозного випробування на практиці очікують і положення нового закону про повністю вертикальний спосіб формування виборчих комісій, порядок визнання недійсними результатів голосування чи виборів на конкретній дільниці загалом, скасування рішень про реєстрацію кандидатів у депутати і таке інше.

На офіційне тлумачення незрозумілих чи двозначних норм часу майже немає. На наукові дискусії — також. Проблему довільного трактування слід вирішувати на підготовчому етапі виборчого процесу. А під час власне виборчого процесу будь-яка можливість довільного трактування закону буде оскаржуватися через суд, адже суб'єкти цього процесу сьогодні далебі серйозніші, ніхто з них не дозволить використовувати виборчий закон, як кому заманеться.

— Яскравий тому приклад — реакція лідерів деяких партій на рекомендацію-вимогу голови ЦВК писати заяви про згоду на входження до складу виборчих комісій лише власноручно...

— Питання дискусійне, хоч і не визначальне. Як на мене, то достатньо було у цьому документі власноручного підпису заявника. Тут можна згадати, що неоднозначно трактуються і календарні строки: чи доцільно враховувати лише робочий час, коли йдеться про відрізок від першої до останньої хвилини, чи секунди доби — «від нуля до нуля» годин. Проблема постала і з термінами подання декларацій про доходи кандидатів у депутати...

— Домагаючись неухильного додержання і правильного застосування норм виборчого закону власне основною своєю діяльністю у ЦВК, ви, як казав відомий класик, вирішили піти ще й іншим шляхом — попрацювати над науково-практичним коментарем до цього закону?

— ЦВК має свій обсяг повноважень, займається розробкою методичних рекомендацій, створенням різноманітних планів, організаційною роботою. Тому група науковців у галузі конституційного, виборчого, кримінального права взяла ношу на себе. Про внесок у нашу спільну працю Віктора Кравченка свідчить його посада — він завідує кафедрою конституційного та адміністративного права одного з київських вузів. Сергій Лінецький був експертом цього закону на стадії його підготовки. Микола Мельник спеціалізується на кримінальному праві, що дуже важливо, адже раніше питання відповідальності учасників виборчого процесу стояло не так гостро, як нині. А я спільно з колегою по ЦВК паном Ренольдом Давидовим намагалася, окрім іншого, сфокусувати і досвід Центрвиборчкому.

— Які з положень виборчого закону виявилися найскладнішими для їх коментування. Можливо, навіть до такої міри, що авторському колективові не вдалося остаточно визначитися?

(Закінчення на 4-й стор.).

Вісті з Запоріжжя

...А мости будуть

У необхідності будування в Запоріжжі нових мостів через Дніпро немає сумніву. Пропускна спроможність старих мостових переходів у 2,5 — 3 рази менше за потрібне, а в години «пік» їхня завантаженість майже в 4 рази перевищує припустимі норми.

Згідно з підготовленим проектом будівництва майбутніх споруд, лівий берег та Хортицю має з'єднати вантовий міст (висота пілона — 180 метрів), а через Старий Дніпро плановано перекинути арковий міст. Обидві споруди, якими передбачається шестисмуговий рух з пропускною спроможністю 4 тисячі машин на годину, будуть розташовані на відстані 300 метрів від мостів, що діють нині. Збудувати нові мости через Дніпро в Запоріжжі планується за 6—7 років, якщо на будівництво відшукають близько 1,8 мільярда гривень.

Привиди залишають офіційні звіти

Попередні результати перепису населення в Запорізькій області спростовують статистичні дані, що були раніше. Зокрема, за версією облстату, на 1 жовтня в регіоні мешкали 1 млн. 970 тис. осіб. А реально в області нараховано 1 млн. 840 тис. жителів.

Кульки-чистильники

На блоці № 3 Запорізької АЕС під час регламентного ремонту встановлено систему кулькоочищення конденсатора турбіни. Частину обладнання цієї системи, що її розроблено німецькою фірмою "Тапрочче", виготовлено на місцевому заводі. Віднині жодні карбонатні відкладання в конденсаторі турбіни на зменшать потужності енергоблоку. Система діє безвідмовно і просто: в пусті трубки конденсатора вдуваються спеціальні кульки, що чистять стінки трубок.

Хіба так народжуються традиції?

У Запоріжжі за останні два тижні відвідувачів бань та саун побільшало майже на третину. Пов'язано це не з новорічною традицією, а з відсутністю в будинках гарячої води — підприємства тепломереж за грудень спромоглися сплатити половину обсягу спожитого газу.

А гроші виявилися фальшиві

Співробітники лінійного відділення міліції Запоріжжя затримали 18-річного шахрая, який намагався розрахуватися за покупку в кіоску фальшивою купюрою в десять гривень старого зразка. Під час обшуку у затриманого було вилучено ще шість таких купюр. Як було з'ясовано, таким «бізнесом» шахрай займався давно. На квартирі, яку він наймав разом з батьками, працівники правоохоронних органів виявили 98 підроблених десяток. Більшу частку з них виготовлено навіть з водяними знаками.

Підбірку підготував Олександр АБЛІЦОВ.

■ Фотофакт

Запорізькому державному підприємству «Радіоприлад» — 50 років. Воно випускає малосерійні вироби, що забезпечують надійний зв'язок і управління в армії, на флоті та в спеціальних підрозділах. Тут створено повний цикл для виготовлення радіоелектронної телекомунікаційної апаратури, засобів захисту інформації.

На знімку: *генеральний директор державного підприємства «Радіоприлад» Олексій Руденко з міжнародними нагородами за високу якість продукції.*

Фото Бориса ДВОРНОГО (Укрінформ).

Врядування опозиції

Справжнє політичне мистецтво полягає, на мій погляд, у тому, щоб робити можливим те,
що спочатку уявляється неможливим.
Іншими словами, виробляти нову перспективу, мету, але не умоглядно, а в ув'язуванні з завданнями практичної діяльності. І в той же час зуміти визначити такий початковий момент, коли можна почати рух уперед.

Віллі БРАНДТ.

В Україні у складі реальної влади та серед тих, хто її безоглядно підтримує, знаходяться люди, котрі розглядають політичну опозицію виключно як силу антиконституційну й антидержавницьку.

У цьому контексті нам обом згадується приклад п'ятирічної давності, але цілком типовий і для сьогоднішнього мислення певної частини «королівської раті». Свіжішого не наводимо лише тому, що згаданий ґрунтується на нашому особистому прискіпливому дослідженні й аналізі, а не запозичений у когось.

Затаврувати легше, ніж почути

Тоді, у 1996 році, готуючи спільне засідання Комітету Верховної Ради України і Комісії Верховної Ради Криму з питань свободи слова та інформації, ознайомилися серед іншого з висновками тогочасного Мінінформу на чолі з Зиновієм Куликом про стан кримської преси (незадовго до того відбулася міністерська перевірка). В офіційній довідці йшлося і про надто небезпечне: виявляється, деякі друковані видання Криму систематично виступали з антипрезидентськими, антидержавними, антиконституційними публікаціями (аналізу і навіть повноцінного цитування таких публікацій не було, але вони називались).

Ми знайшли і ретельно перечитали практично всі. Різною мірою спостережливі і гостроязикі автори справді критикували чи навіть висміювали конкретні рішення і дії Президента України, уряду, місцевої кримської влади, доводили необхідність надання російській мові статусу другої державної, висловлювали свою точку зору на відносини України з Росією. В матеріалах тих ми справді зустріли таке, з чим особисто були незгодні, ладні були дискутувати, протиставляти видрукуваному власну точку зору. Однак нічого антидержавного, антиконституційного та й, власне, антипрезидентського (якщо мати на увазі конституційні посадові повноваження і місце в політиці глави держави) не знайшли, читаючи і перечитуючи статті, як кажуть, уздовж і впоперек.

Сьогодні така ж тенденція огульного осуду опозиції без вникнення в її позицію, оцінки і пропозиції, очевидно, лише заклятішає. Це зрозуміло. Легше ж опозицію, оскільки вона опозиція, затаврувати, поставити поза законом, а відтак одразу чи поступово винищити, ніж постійно знаходитися під її невсипущим гостркритичним оком і прицільною словесною стріляниною, а ще більше протистояти її розумним і перспективним альтернативним пропозиціям, коли владні рішення явно недолугі, однак дорогі для чиновницьких сердець і кишень.

Ми, зрозуміло, не можемо підписатися під твердженням, що в середовищі політичної опозиції з тих або інших причин не може виникнути сплесків екстремізму, протистояння державі і Конституції як таким. Але ж те саме, по суті, може трапитися і трапляється в інститутах і серед носіїв реальної влади також.

Хіба не про те свідчить, приміром, письменник Юрій Мушкетик: «Часто дбають тільки про власні добра тут чи десь у чужих горах і домоглися лише того, що на щоглі біля ООН повісили жовто-блакитний прапор, та й тільки»? Він же у доповіді на останньому письменницькому з'їзді сказав ще гостріше: мовляв, у кабінетах влади чимало персонажів, «чиї пики колись прикрашали стенди "Їх розшукує міліція"».

І все це що, з боку носіїв влади — по-державницькому, по-конституційному? Чи, може, якраз навпаки — по-антидержавницькому, по-антиконституційному?

Ще невідомо, хто в силу інтелекту, моральності, суспільної позиції і практичної дії — влада чи опозиція — більше значитиме для сьогоднішнього нашого суспільства з висоти аналізу наступних поколінь. Як на нас, цілком справедливо зауважувала зі сторінок «Урядового кур'єру» (26.02 2000 р.) Ліна Костенко: «Хоч декабристів запроторили у Сибір, хоч російські поети стрілялись і вішались, хоч Толстому оголосили анафему, а Сахарова висилали у Нижній Новгород, —саме вони створили ауру нації, а не її (Росії. — **В. П., Є. Л.**) дикі і підступні правителі».

«Дикі і підступні правителі» (а вони ж бувають) — це що, скажіть, справжня державна і конституційна влада чи навпаки?

В обох випадках, коли і в середовищі опозиції, і в середовищі реальної влади виникають-таки сили справді антидержавницької, антиконституційної спрямованості, про них слід судити і до них слід ставитися не за законами про опозицію, про політичні партії чи про інститути державної влади, державну службу тощо, а за нормами Кримінального кодексу.

Незручний, але потрібний партнер

Політичну ж опозицію як таку справді цивілізована влада має розглядати як державницьку конституційну силу і як власного своєрідного, незручного, але потрібного партнера по врядуванню.

В демократичному світі опозицію визнають законною і дійовою силою в суспільних процесах, у суспільному управлінні.

До цього має прийти і Україна.

Для такого визнання опозиції не обов'язково, як свідчить світова практика, потрібен окремий, спеціальний законодавчий акт. Достатньо буває чітких конституційних положень і чіткої ж, неухильної дії Конституції.

В Україні, оскільки тут уже створено систему надто розгалуженого законодавства і коли в результаті для регулювання й помітно простіших суспільно-правових відносин вимагається окремий закон, коли на ділі немає прямої дії Конституції, очевидно, не обійтися без закону про політичну опозицію.

Наскільки нам відомо, навіть уряд визнає таку необхідність і в своєму попередньому складі ініціював роботу над відповідним офіційним законопроектом.

Як би там не вийшло: на підставі окремого закону чи лише на основі, можливо, дещо підсилених конституційних норм прямої дії, — але політична опозиція в нас має бути не безпідставно гнаною, «злочинною» категорією суспільства, а справді законовизнаною конструктивною силою суспільного процесу. І врядування! Адже в сучасному цивілізованому, плюралістичному й демократичному суспільстві життєво потрібне біполярне (полюс і антиполюс) врядування. Хай на одному — реальні і законні важелі управління, а на другому лише узаконене право на альтернативний аналіз, критику і прогнозування та законодавчу ініціативу — все одно таке взаємовизнання влади і опозиції, таке їх публічно відкрите партнерство необхідні для суспільного, для державного розвитку.

Те, що відзначив політик високого міжнародного рангу Віллі Брандт (до речі, виходячи з аналізу і власного, ще опозиційного, шляху до влади), а ми те поставили епіграфом до цієї статті, більш ніж імовірно вказує саме на державотворчі потенції якраз опозиції, адже йдеться про утвердження альтернативного курсу («робити можливим те, що уявляється неможливим»), про майстерність саме опозиційного політичного аналізу («коли можна почати рух уперед») і дії (нова перспектива, мета — «в ув'язуванні із завданнями практичної діяльності»).

Ігнорувати, тим більше винищувати, державотворчі потенції політичної опозиції може лише влада недалека, авторитарна, націлена тільки на власне самопродовження (як за Оруеллом, «мета влади —влада!»), тільки «на власні добра тут чи десь у чужих горах», тільки на самозахист від відповідальності перед суспільством (в тому числі, не виключено, і відповідальності — за кримінальними статтями).

Нормальна, чесна і демократична влада має бути зацікавлена в існуванні й діяльності політично альтернативної сили, підтримувати її економічно (як це й робиться в цивілізованих країнах) заради конструктивної взаємодії у суспільному врядуванні.

Яким бути закону про опозицію?

А тепер замислімось: якщо вже утверджувати в Україні політичну опозицію саме в такій ролі і значенні окремим законом, то якого змісту повинен бути закон про політичну опозицію?

Перш за все, на наш погляд, має з'явитися закон усеохопний щодо такого явища, як опозиція, та багатоманітності її правовідносин у суспільстві.

Явно грішать проти реальностей, істини і демократичних державних устоїв ті, хто прагне узаконити лише політичну опозицію в парламенті, відриваючи таким чином парламентську опозицію від масової громадянської бази, визнаючи тільки один (хай і найбільш вагомий) різновид загальносуспільного опозиційного руху. Такий підхід — антиопозиційний. Парламентську опозицію, навіть узаконену, якщо вона штучно, але «законно» відривається від своєї неузаконеної, а значить, найскоріше, і «незаконної», «протизаконної» бази в суспільстві, легше дезавуювати, поступово приборкувати чи розкладати. А оскільки парламентська опозиція все ж найбільш дійовий, основний різновид політичної опозиції, то ослабленням і розкладанням її автори проектів «узаконення» лише парламентської опозиції націлюються на дезорганізацію, дезінтеграцію політичної опозиції в цілому.

На наш погляд, майбутній закон покликаний визначити поняття про всі різновиди політичної опозиції, статус і норми правовідносин кожного з них: політична опозиція загалом; публічна громадянська опозиція; парламентська опозиція; місцева представницька опозиція, тобто опозиція, структурована в місцевих радах; опозиційні засоби масової інформації.

У цій класифікації, здається, все уявляється зрозумілим.

Існує хіба що точка зору, що не слід виокремлювати як різновид політичної опозиції ЗМІ. Мовляв, як правило, вони не бувають відокремленими від структурованих опозиційних сил і ведуть лінію тієї або іншої з них. На наш погляд, точніше все ж виділяти ЗМІ. По-перше, тому, що вони на практиці не обов'язково структуруються з іншою опозицією, ведуть власну лінію і доволі часто стають першовитоком того або іншого опозиційного руху. Не забуваймо про те, що коли врядування опозиції паралельно й у взаємодії з владою ще під великим питанням, то пресу ми принаймні звично уже йменуємо четвертою владою. А точніше для предмету цієї статті, як визначав іще Жан-Жак Руссо, «преса —четверта колона держави». Бачте, не «п'ята», не підривна, антидержавницька колона, як з'язувалося у 30-і роки XX століття, і не сама влада (влада ж може бути нерухомою, коли її мета, за Оруеллом, — влада), а одна з колон суспільного і державного руху, відокремлена від влади, значить, і гіпотетично, політично опозиційна влада.

Закон не може бути умоглядним, зі спробами підігнати під певні теоретичні наробки явища суспільного життя, а ті, що не вкладаються в рамки цих наробок, поставити поза законом. Нам відомі, приміром, спроби винавати опозицію в цілому, в тому числі парламентську антипарламентською (?) замість визнання її в ролі опозиції реальній владі; структурувати ту ж парламентську опозицію тільки як меншість (хоча у світі й у нас уже парламентська опозиція була кількісно більшою, ніж проурядова коаліція); визнавати представницьку опозицію тільки у вигляді одноцентрової, об'єднаної (хоча реально в світі діє опозиція поліцентрична, скажімо, ліва й права в одному й тому представницькому органі).

Всі умоглядні, теоретизовані наміри «канонізувати» політичну опозицію мають на меті не використання її альтернативних потенцій на користь розвитку суспільства і влади, а руйнування опозиції, збереження недоторканності чинної влади, особливо коли та влада відзначається недолугістю чи й значно гіршими вадами і коли їй світить перспектива відставки за демократичними нормами.

Влада і альтернатива

Маючи на увазі врядування опозиції, принаймні, якщо не фактичну взаємодію біля державних важелів з владою, так врядування інтелектуальне і моральне, врядування поширеними в суспільстві і сприйнятими ним альтернативними ідеями і конкретними проектами, очевидно, закон має дати політичній опозиції право формувати свої 'тіньові' органи, аналогічні органам виконавчої влади, найперше — Кабінет міністрів, і визначити повноваження цих органів та норми обов'язковості влади щодо вивчення їх точки зору, конструктивного реагування на їх пропозиції.

Думається, що озирання влади по-доброму на опозицію змусило б розумну реальну владу більше дослухатися до альтернативної думки, в тому числі і тієї, що, за модою, черпається із зарубіжних джерел. Можливо, якби так, то й менш ганебно піддавалися б наші владні інститути установкам МВФ чи Світового банку і все ж озиралися, серйозно замислившись, на протилежну думку, як, скажімо, у професора Йєльського університету Я. Шапіро, котрий ще в 1991 році застерігав новісінькі пострадянські уряди: «Важливо не потрапити до інтелектуального полону експертів з капіталістичної економіки. Вони прийдуть до вас — із Всесвітнього банку, з Міжнародного валютного фонду, з університетів і академій усього Заходу... Я не пропоную зовсім не слухати цих експертів, але демократичний устрій не повинен перетворюватися на заручника їхньої експертизи» («Кентавр», М., жовтень—грудень 1991 р.).

Чи на інше твердження цього ж автора, до речі, відомого, хоча й не безоглядного захисника соціально-економічних моделей сучасного Заходу: «Критерії реальної демократії включають у себе демократичні норми соціальної справедливості» (там само).

Очевидно, що ці поради більше кореспондуються з позицією нашої опозиції, ніж з політикою нашої «ринкової» і «соціально» орієнтованої влади.

Орієнтування і як наслідок фактична орієнтація внутрішнього й зовнішнього курсу немислимі якраз без озирання по боках і назад, на ті сили, що вийшли в час негоди означити своїми пропраціями напрямок і шлях виходу із зон бездоріжжя, обвалів, розрухи...

Ну чому ж не дослухатися до не схожого на твоє слова, навіть якщо твоє владне?

Коли тут зосереджуватися на силовій, за Оруеллом, меті влади — владі, то у владних головах теж настає розруха, від чого, як доводив професор Преображенський у Михайла Булгакова, по суті, все перетворюється на клозет.

Допуск опозиції до реального суспільного і державного інтелектуального, оціночного, прогностично-планувального врядування, визнання її державотворчого впливу позбавило б нашу державу і суспільство багатьох і багатьох невиважених і згубних політичних рішень та дій.

І на це має бути націлений закон про політичну опозицію, якщо він буде.

Віктор ПОНЕДІЛКО,
народний депутат України;
Євген ЛУК'ЯНЕНКО,
журналіст.

Коментар дорогий... до виборів

(Початок на 3-й стор.).

— У передньому слові до Коментаря ми застерігаємо, що у своїй праці відобразили авторську позицію, базовану, окрім іншого, на нашому науковому і практичному досвіді. Саме так і слід сприймати авторське бачення і коментар тих чи інших неточностей юридичного характеру, недостатньо чітких формулювань у законі.

Що ж до власне неоднозначних положень, то досить складно було з коментарями положень про утворення виборчих блоків партій, адже деякі реалії залишилися поза регулятивними межами самого закону. Йдеться насамперед про процес висування делегатів на міжпартійні з`їзди. На нашу думку, ці питання мають регулювати міжпартійні угоди про утворення блоків. Принаймні, закон цього не забороняє, він указує на обов`язкові моменти, що мають бути відображені в угодах, а решту — на розсуд партій. Саме так ми і коментуємо.

Одне слово, ми намагалися йти назустріч виборцю, уникати юридичної казуїстики, коли кома, буква закону перекреслює громадянинові можливості скористатися своїм виборчим правом. Зрозуміло, що, читаючи закон про вибори, завжди хочеться, щоб він регулював виборчий процес якнайкраще, а звідси є спокуса удосконалити його суб`єктивними порадами того чи того чиновника. А ми кажемо: буде кращий виборчий закон —поліпшиться і сам процес, а тепер маємо чітко дотримуватися норм саме цього закону.

— Тобто намагалися уникати оціночних категорій.

— І не тільки. Ось у законі про вибори йдеться про обмеження та обов`язки посадових чи службових осіб. Але якщо у відповідних законодавчих актах (про державну службу, про службу в органах самоврядування тощо) чітко означено, хто належить до посадових осіб в органах державної влади чи місцевого самоврядування, то із визначенням приналежності до категорії службових осіб — проблеми. Щодо службових осіб визначення дає лише Кримінальний кодекс України. У Коментарі ми вказали на це, послалися на конкретні норми інших правових актів, використали весь правовий масив, що зачіпає цю тему, а вже визначатися у кожній конкретній ситуації мають самі ті чи інші державні правозастосовні органи.

— І, сподіваюся, автори Коментаря так само не уникнули нагоди освіжити в пам`яті суб`єктів виборчого права конкретні норми з інших правових актів, скажімо, з нового Кримінального кодексу?

— Неодмінно. Якщо, наприклад, автори закону про вибори вказують, що за протиправне втручання посадової особи в роботу виборчої комісії чи в передвиборну агітацію передбачено відповідальність за такою чи такою статтею КК, то ми в Коментарі наводимо відповідну норму Кримінального кодексу і детально її коментуємо. Суб`єктові виборчого процесу вже не доведеться шукати ці норми в інших джерелах.

Насамкінець мушу зауважити, що Коментар готувався оперативно, отож деякі положення виборчого закону не вдалося прокоментувати детальніше й об`ємніше, не виключаємо й деякі інші упущення. Але ми не могли забувати, що коментар нового закону потрібен у найстисліші терміни, до початку виборчого процесу (дорога ложка до обіду). Сподіваємося, він стане надійною підмогою кандидатам у народні депутати, їхнім довіреним особам, спостерігачам, партійцям-активістам, членам виборчих комісій, нинішнім і майбутнім народним депутатам і, звичайно ж, найактивнішим виборцям.

Взяв інтерв`ю Анатолій БЕНЬ.

Латвійський новогосподар

А як у них

Термін «новогосподар» з'явився в Латвії у 20-ті роки, коли баронські землі поділили між хуторянами. Сьогодні новогосподарями називають тих, хто повернув собі або взяв у оренду денаціоналізовану землю. За аналогією виникло слово «новогромадяни» — ті, хто натуралізувався останніми роками. Яніс Кіркілс (на знімку) — і новогосподар, і новогромадянин. Він литовець, мешкає в Латвії з п'ятирічного віку, здобув латвійське громадянство 1998 року.

«За радянських часів я став багатим»

Народився Яніс 1946 року в Литві. Невдовзі сім'я переїхала до прикордонного міста Бауску. Там він навчався в латиській школі, закінчив сільгосптехнікум, працював кіномеханіком, шофером, викладав у автошколі. Одружився з латишкою. Має трьох дітей, записаних латишами: синів 26 і 9 років та дочку-студентку.

І сім'я, що збільшувалася, і характер вимагали «крутитися». І Яніс виявляв ініціативу, беручись заробляти на життя будь-яким чесним способом.

— За радянських часів я став багатим, — розповідає Яніс. — Торгував квітами, капустою. Навіть до Чернівців возив кілька машин. Відвезу 20 тонн —приїжджаю з валізою грошей. Я тоді звів будинок, накопичення були... Коли почалася перебудова, відвіз до Вологди дві машини капусти (все з одного гектара!). На ці гроші купив трактор, комбайн — добре, що техніку вже можна було купити. Був активістом Народного фронту. Гадалося: «Ось отримаємо волю, земля буде наша, вирощуватимемо, що забажаємо, продаватимемо в Росії чи в Україні та й за пару років розбагатіємо!»

Тещі Яніса повернули 170 гектарів націоналізованої свого часу землі. Вона умовила дочку та зятя працювати в господарстві. Для землеробства ділянка була непридатна: лісові вирубки та кущі. Її так і залишили — податок на ліс невеликий. Придбали за приватизаційні сертифікати 100 гектарів родючої землі (навколо Бауски найкращі в Латвії землі), прикупили ще 70 та 30 орендують.

Першого року — 1992-го — під силу було обробити лише десяток гектарів, але заробили гарно. Родина вирішила, що «схопила Бога за бороду».

Без права на відпочинок

Нині на ста гектарах Яніс сіє пшеницю, на решті вирощує цукрові буряки. Займається й насінництвом: продає по 200 тонн насіння пшениці та ячменю. А ще за рік вирощує до 300 свиней. Приватизував стару ферму, в якій обладнав сушарню і зерносховище, бойню. Має два комбайни, п'ять тракторів, «досхочу» іншої техніки.

У полі і на фермі постійно працює сам Яніс, старший син і невістка. Бухгалтерію веде дружина, яка водночас працює у ветеринарній держлабораторії. Постійно наймає тракториста. Нещодавно вигнав одного, а знайти путнього важко.

— Прогулював через п'янку, — пояснює Я. Кіркілс. — Та ще кілька разів ловив його на крадіжках солярки. Розумію: на гроші, що я плачу, родину не прогодувати. Але плачу я не менше за інших господарів, а якщо видам більше, сам вилечу в трубу. Коли приходять найматися, кажу: «Ось стільки тобі буде «на папері», а коли вирахують податки, отримаєш стільки-то». А він у відповідь: «Не треба ніяких податків: до пенсії далеко! Давай на руки мені гривень на день (25 гривень) — і домовилися!» А десяток сезонних робітників на час збирання буряків працюють взагалі «за пляшку». Так заведено і так простіше для всіх.

У господарстві все продумано. Яніс не продасть дрібне зерно по 40 латів за тонну (це якщо приймуть, але ж і відмовити можуть). Він «пропускає» його крізь свиней і отримує по 80 латів. Поєднання зернового господарства з тваринництвом — один з принципів хазяйнування. Другий принцип: треба бути трохи Остапом Бендером. Яніс каже, що втомився «перекидатися» кожен день: «Постійно треба їхати то в Ригу, то в Єлгаву і вирішувати, де здати зерно, де цукрові буряки, де купити насіння, де «горючку». За кермо трактора сісти нема коли!»

Ведення бухгалтерії важливіше, ніж агро- чи зоотехніка. Кожний господар має бути віртуозом у цій справі, правила котрої постійно ускладнюються. Дружина з вищою освітою, у сина та невістки гарні голови, але ці прокляті правила не завжди можуть усвідомити. Щоб отримати субсидію, треба відповісти на десятки ідіотських запитань.

Однак субсидії доступні лише міцним господарям. Тим, хто починає «з нуля», вони «не світять». Але починати «з нуля» ніхто й не насмілиться: землю вже поділено, а час «дурних грошей» минув. За всього цього господарство Кіркісів з 1999 р. припинило приносити прибуток і перейшло в «режим збереження».

Комусь — батьківщина, комусь — країна великих можливостей

У майбутнє Яніс дивиться з песимізмом:

— За кілька років збанкрутують і малі, і великі господарства. З нового року набирає чинності закон, за яким треба буде продавати свинину лише розфасовану, у вакуумній упаковці. Навіщо це? У великих маркетах м'ясо в такій упаковці. Дідько його знає, коли його упаковано і скільки пролежало в холодильнику: адже за хабар легко обдурити. Селянин зі свіжою тушею, від котрої можна відрізати потрібний шматок, заважає босам. Ось вони й створюють для нього «умови».

У мене є сертифікована бойня, — каже далі новогосподар. — Санітарні умови приблизно такі, як в операційній для людей. Але, за вимогами Євросоюзу, куди рветься Латвія, в бойні має бути 17 приміщень, стіни яких обкладено навіть не облицювальною плиткою, а харчовою пластмасою. Вона коштуватиме не менше мільйона латів! Розумники в уряді порахували, що на всю країну треба пару-трійку таких боєнь. Свою я змушений буду закрити і збитки списати. А сам доставляти свиней за сотню кілометрів на убій, потім везти назад різати й упаковувати м'ясо, а потім знову відправляти його на ринки. І скільки це коштуватиме!?

Одна моя знайома за перебування в лікарні сплатила 12 латів. За схожу операцію на собаці «нового латиша» сплатили 36 латів. Коли я повідав їй про нові вимоги щодо утримання свиней, вона сказала, що хоче жити «у свинячих умовах»...

У зв'язку зі вступом до Євросоюзу жорсткішатимуть і вимоги на просушування зерна, і на все інше. Як я можу конкурувати з німецьким селянином, який на кожен гектар отримує субсидію — 500 доларів? Йому платять навіть за парову землю. А якщо я дозволю землі відпочивати, то збанкрутую. 10 років викачую з гектарів усе, що можна. В результаті на ній нічого не ростиме — мабуть, того й треба державі!

Окрім господарств по кілька тисяч гектарів, в селі тримаються лише ті, хто має додатковий бізнес. Наприклад, спиртову «точку». Народ просто гине від цих «круток». Від самогону так швидко не спиваються, але його вже не гонять: невигідно!..

У алкоголіків діти не ходять до школи. Одного такого хлопчика батьки посилають красти до сусіда. Той його ловить та б'є. І хлопчина в 14 років вже тричі намагався повіситись. Я звертався до влади, а вони відповідають: якщо зібрати з неблагополучних родин усіх малюків, то жодних дитбудинків не вистачить!

Річ не тільки в п'янстві. Брати моєї дружини чесні і працьовиті люди. Але й вони часом голодують. Бояться зробити щось не за законом чи не за правилами, і в результаті завжди програють.

А племінник працював на митниці. Я не брешу: після зміни вони мішками ділили гроші за контрабанду. Він своє відсидів, а «лівий» спирт як ішов через кордон, так і йде. Латиші завжди славилися чесністю, а сьогодні їх перетворюють на брудних людей!

На прохання ознайомити з фінансовою стороною сімейного бізнесу, Я. Кіркілс навів цифри з балансу. Два селянські господарства (самого Яніса і сина) сумарно мають річний оборот приблизно 50 тисяч латів, включаючи і 3 тисячі субсидій від уряду. Загальний прибуток — 6 тисяч, тобто по 500 латів на місяць на два господарства. На одну особу по 83 лати (703 гривні). Зовсім небагато, враховуючи те, що мінімальний прожитковий мінімум — 87 латів на місяць. Щоправда, м'ясо, овочі і борошно на ринку купувати не треба.

Мова пішла про соціальне положення родини. Яніс каже:

— Я поки що середній клас. Нам вистачає на харчі, одяг-взуття і на навчання дітей, добре, що дочка навчається на безплатному відділенні. Я кожен день їжджу з Бауски в господарство за 15 верст на своєму авто. Користуюся мобільним телефоном... Але якщо мене примусять їздити на бойню за сто кілометрів, якщо щорічно паливо дорожчатиме, а зерно дешевшатиме, то незалежно від того, працюю я на «Джоні Дірі» чи на «Ниві», ми підемо на дно.

Далі співрозмовник збивається. З'ясовується, що в усій волості таких господарств, як у нього, наберється 5—6. Є ще два більші: у одного півтори тисячі гектарів, другий промишляє перегоном не нових авто з Німеччини і прибуток вкладає в покупку імпортної сільгосптехніки. Чи можна віднести себе до середнього класу, якщо за оборотом входиш до десятка з півтисячі?

Яніс вдається до розмірковувань про критерії. Якщо за західними мірками, то він відніс би свою сім'ю до нижчої верстви. А за латвійськими виходить, що вони — вищий клас. У решті-решт каже, що до середнього класу в Латвії слід відносити тих, хто не голодує.

Про «колег» каже суворо:

— Більшість селян узагалі нічого не розуміє! Тепер уже не треба бути грамотним: дивись телевізор і думай. Європейському союзу, на його думку, в Латвії не потрібні ні дрібні, ні великі господарі. Навіщо?

— Навіщо, коли ми самі зруйнували ферми і тваринницькі комплекси, які батькам та дідам коштували багато крові й поту? Навіщо, якщо селянам запропонували комбінацію з трьох пальців? Щоправда, не все залежить від народу в нашій державі: адже не випадково застрелився голова Центральної виборчої комісії Краминьш, а інший член ЦВК намагався це зробити!..

У Латвії, — вважає Яніс, — давно розпочалася третя світова війна: в нас стріляють грошима, наркотиками і «крутою». Політики не можуть цього не бачити! Триває колонізація Латвії. Ну гаразд, ми створимо господарства по кілька тисяч гектарів, їх оброблятимуть по два трактористи. А решті куди дітися? Лише в землю!

Я боюся, що на цій землі латиші зникнуть. Нам радять, щоб займалися нетрадиційними галузями: розведенням раків, страусів чи журавлини, сільським туризмом. Може, хтось і вкладе гроші в туризм і втратить останнє. Адже вмирає Юрмала. Знаю господарів сільських «готелів», які просять у банку позичку для купівлі... пральної машини чи кавоварки. Я гадаю, що штаби цієї війни не на Сході, а на Заході.

Як партизани на війні, новогосподар з півтисячею однодумців створили «народне ополчення» під назвою Бауське сільськогосподарське об'єднання.

— Наша організація, — розповідає Яніс, — єдина в Латвії, що не піддається на тиск та провокації. А ми не збираємося здаватися, хоча буває дуже тужно. Це ми перекривали магістральне шосе, це нам обіцяли розв'язати нагальні питання. Шкода, що нас не підтримують селяни інших волостей...

Місцеві також не всі підтримують. Одні бояться, другі втратили віру у власні сили, треті не розуміють, куди «влечет их рок событий», четверті заздрять. Янісу вже натякнули, що у нього можуть бути неприємності з продажем зерна та буряків. Погрожували пустити «червоного півня». На війні як на війні...

Володимир СТРОЙ.

Оголошення

Господарський суд м. Києва (м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 44) порушив справу № 15-428-6, про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Електроніка-Центр»,(адреса: 01042, м. Київ, бул. Дружби Народів, 19, п/р № 26001169760001 в Розрахунковому центрі КБ «Приватбанк» м. Києва, МФО 320649, ЗКПО 30185572.

Розпорядником майна призначено Циганкова Сергія Миколайовича, ліцензія від 17.10.2001 року, серія АА № 047740, поштова адреса: 04053, Артема, 14 А, к. 73.

ТОВ «АКТОН» код ЄДРПОУ 22956443, юридична адреса: м. Київ, вул. Копилівська,31, кв.66 зареєстроване Подільською районною радою народних депутатів м. Києва 14 червня 1995 р. повідомляє про свою ліквідацію. Претензії приймаються протягом двох місяців.

Постановою Господарського суду м. Києва (01030, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 44-б) від 18.12.2001р. справа № 10/486 визнано банкрутом ТОВ «ТРИАДОС СЕРВІС ЛТД», (01001, м. Київ, вул. Ярославів Вал, 19, ЄДРПОУ 24078298, р/р № 260011083 в АКБ «Персональний комп'ютер», МФО 321712) і відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором банкрута призначено Гінкула А. Г. (ліцензія № 128 від 24.10.00 р., 01030, м. Київ, а/с 275).

СУНП у формі Товариства з обмеженою відповідальністю «ПКК «Прокомімекс», ідентифікаційний код 14343554, зареєстроване Розпорядженням № 291 від 22.07.92 року Печерської районної державної адміністрації м. Києва, реєстраційний номер 0881932 ЛТД повідомляє про перереєстрацію у зв'язку зі зміною назви підприємства на: Товариство з обмеженою відповідальністю «ПКК «Прокомімекс», яке є правонаступником всіх прав і обов'язків СУНП у формі Товариства з обмеженою відповідальністю «ПКК «Прокомімекс».

Господарський суд Дніпропетровської області (49600, м. Дніпропетровськ, вул. Куйбишева, 1а), постановою по справі № Б 24/138-00, визнав банкрутом Петропавлівський міжгосподарський завод силікатної цегли (с. Миколаївка, Петропавлівського району), код ЄДРПО 03575913, та відкрив ліквідаційну процедуру. Ліквідатором призначено Козаченко В. М. (ліцензія № 000003), тел. (0562) 455-422.

Товариство з обмеженою відповідальністю **«Галком»**, зареєстроване Печерською районною Державною Адміністрацією м. Києва, номер рішення 26299 від 02.03.2000 р., повідомляє про свою ліквідацію. Претензії приймаються протягом двох місяців.

Товариство з обмеженою відповідальністю **«Скрап»** (ідентифікаційний код 31106774) ліквідується.

Заяви кредиторів приймаються по тел. 423-07-50.

Загублену довіреність серія КАГ № 711201, видану відділенням Промінвестбанку в м. Кременчук, вважати недійсною.

ТОВ «Укренергогазпостач», зареєстроване Печерською районною державною адміністрацією м. Києва 6 жовтня 1999 року, державний ідентифікаційний код 30574822, повідомляє про свою ліквідацію (протокол № 4 від 17.12.2001 р.). Претензії приймаються протягом двох місяців від дня опублікування оголошення за адресою: м. Київ, вул. Артема, 60, офіс 723.

Господарський суд Хмельницької області (29000, м. Хмельницький, пл. Незалежності,1) порушив справу № 2/47-Б про банкрутство Дочірнього підприємства «Заготпроммолоко» (с. Крупець, Славутського району Хмельницької області, р/р 26042307260518 у Славутському відділенні Промінвестбанку, код -30048350) Розпорядником майна призначено Буць Олександра Анатолійовича (с. Біла Чемеровецького району Хмельницької області, ліцензія № 250081 від 04.12.2001.) Письмові заяви кредиторів та можливих санаторів направляти у місячний термін після публікації до господарського суду та розпоряднику майна.

АТЗТ «ЛК «Агротехлізінг»

(код 25036105), що знаходиться за адресою: м. Одеса, вул. Чорноморського козацтва, 72, 7 поверх ЗУ, тел. (0482) 34-09-44, 20-20-48 (58), повідомляє про загальні збори акціонерів, що відбудуться 12 лютого 2002 р. об 11.00 у приміщенні АТЗТ «ЛК «Агротехлізінг», за адресою: м. Одеса, вул. Чорноморського козацтва, 72.

Порядок денний:

3. Затвердження річного звіту та порядку розподілу прибутку за 2001 рік.

4. Розгляд питання про ліквідацію АТЗТ «ЛК «Агротехлізінг».

Для участі у зборах при собі необхідно мати документ, що посвідчує особу.

Довідки за телефонами: (0482) 34-09-44; 20-20-48 (58).

Кожний докер — дока

(Початок на 1-й стор.).

За словами начальника 2-го вантажно-розвантажувального району (ВРР-2) Сергія Колтипіна, цей район —найбільший у порту і найприбутковіший. За минулий рік частка його прибутку в загальнопортовому становила 70 відсотків. Можливо, позначається вдале географічне розташування п'яти причалів (на них водночас можна обробляти до п'яти великих суден). ВРР-2 здебільшого відвантажує металобрухт і лише інколи — зернові, які зберігаються у критих складах. Як розповів Сергій Євгенович, 340 осіб нині працюють на ВРР-2, який без перебільшення можна назвати «кузнею кадрів».

На вантажно-розвантажувальних районах працюють не тільки стивідори, диспетчери, технологи, механіки та завідувачі складів. Начальник 1-го вантажно-розвантажувального району (ВРР-1) Микола Сибір вважає, що найскладніша й найважливіша робота (вчасна переробка вантажів) — у докерів-механізаторів. Їх на ВРР-1, де діють лише два причали і працюють 227 осіб, — 115. Назвати кращих Микола Сибір не зміг: на його думку, кожний докер гідний похвали, бо у своїй справі він — дока. Диспетчери і стивідори несуть відповідальність за правильне розвантаження-вантаження. Але в організації вантаження «першу скрипку» грають технологи, які розробляють технічні карти для різних вантажів.

А без таких фахівців, як Степан Коваленко (на фото), котрий працює у службі енергогосподарства і тепловодопостачання, порт не прожив би й доби.

Олександр КРЕМКО (Укрінформ). Фото автора.

«Першу скрипку» грають технологи

Йосип і Марія

Коротка пам'ять

Дивна річ: знайомлячись із документами сталінських репресій, часом ловиш себе на тому, що ти щасливо усміхаєшся! Немислимо — але факт. Це трапляється тоді, коли за документом НКВД раптом постає нормальна жива людина, яку могутня Система так і не змогла переінакшити. За такі речі охоче береться кіно — але чи вдало? Адже кіношники, навіть хороші, люблять особливих героїв (в «Утомлених сонцем» це червоний командир високого рангу, у фільмі «Схід-Захід» — витончена француженка). А ще цим фільмам заважає нав'язлива атрибутика часу: тортури, кров, жорстокість — за всім цим важко побачити істину душі. Історія, яку ми подамо нижче, могла б стати сценарієм фільму, в основі якого лежить зворушлива любов звичайних людей, а дія розгортається на розкішному географічному тлі — Європа, Середземномор'я, Північна Африка, Україна, Соловки. Тут нема обов'язкового мордобою, це чистий, навіть красивий сюжет.

Справа 21035-2Ф

Це справа з Донецької філії держархіву СБУ. Початок сюжету: «19 августа 1935 года Донецким областным отделом НКВД УССР в гор. Сталино был арестован студент Промакадемии Боберский Иосиф Александрович, член КП(б)У с 1924 года. Основаниями для ареста и привлечения Боберского к ответственности послужили поступившие данные о том, что он скрыл от партии и советских организаций свое пребывание у белых, обстоятельства эмиграции за кордон и нелегального возвращения в СССР».

Того ж дня Боберського допитали. Арештант описав слідчому свою біографію. Отже, він, Боберський, 1896 року народження (зауважте цю дату!) вперше потрапив на Україну 1915 року як військовополонений, піхотинець австрійської армії. А до того був матросом у Трієсті. З табору полонених потрапив у Бердянськ, знову матросом. Коли прийшли кайзерівці, пішов у червоні партизани, котрих розбили, і він човном добрався до Єйська, де були білі. Там найнявся рульовим на гідрографічне судно «Казбек», що належало денікінцям, затим опинився в еміграції, звідки довго, з неймовірними пригодами, пробирався додому. Вдалося це 1921 року: за 20 лір якийсь турок на своїй фелюзі підкинув Боберського на наші гостинні береги. Фелюгу зустріли прикордонники-енкаведисти і — о чудо! — впізнали Боберського, бо колись були разом з ним матросами в Бердянську! Вони взяли його до себе на службу (в НКВД!). Потім він став студентом, активістом, комуністом і добрим сім'янином.

Чудово. Та слідчий підозрював: це не вся правда.

Бесіда на Ви

Наступного дня, 20 серпня 35-го року, був другий допит.

«Вопрос: Почему Вы в автобиографических данных свою службу на пароходе «Казбек», принадлежавшем белым, указываете как службу на пароходе дальнего плавания, не указывая прямо, что этот пароход принадлежал белым?

Ответ: Указывая свою службу на пароходе «Казбек», я указывал даты службы и города, рассчитывая на сведущих людей, которым должно быть известно, что в тот период в тех городах были никто иные, как белые.

Вопрос: Какое взыскание Вы получили по партлинии за сокрытие службы на судне, принадлежавшем белым?

Ответ: Никакого взыскания я тогда не получил.

Вопрос: Прибыв на турецкой лодке из Трапезунда на территорию СССР, подвергались ли Вы аресту?

Ответ: Да, мы немедленно были арестованы. Я с ехавшими со мною поваром и матросом были арестованы и сидели вместе. Я был освобожден, а повар и матрос остались еще сидеть.

Вопрос: Чем Вы объясняете Ваше освобождение раньше Ваших товарищей по нелегальному переезду в СССР?

Ответ: (він пояснює вже відоме: мене, мовляв, упізнали колишні бердянські матроси. — **Ред.**). Фамилии этих товарищей я сейчас не помню.

Вопрос: Чем вызвана Ваша просьба о переводе из Сочи в Новороссийск?

Ответ: Стремлением попасть в Ейск. И возможностью встречи с любимой девушкой».

Більше того дня його ні про що не питали.

А через місяць...

«Город Сталино, 1935 года, 27 сентября. Я, уполномоченный СПО УГБ НКВД по Донецкой области Ефименко..., нашел, что Боберский И. А. при вступлении в ряды КП(б)У скрыл свою службу на судне у белых, а также свои действительные биографические данные, проживая по подложным документам».

Навіть у Москві стало цікаво, що то за екзотичний Боберський: «...в отношении обвиняемого Боберского имеется телеграфное распоряжение ГУГБ НКВД СССР о направлении его в их распоряжение».

Склад злочину

У Москві він таки розколовся. Ось висновок від 17.XII 1935 р.:

«Следствием установлено: Боберский Иосиф, уроженец Буковины (Румыния), впервые прибыл в Россию в 1915 году вместе с семьей как беженец через Львов-Киев и воспитывался в Бердянске в детском галицко-русском приюте для беженцев.

В 1918 г. перебрался на территорию, занятую белогвардейскими войсками, — в г. Ейск, где поступил на гидрографическое судно «Казбек» (принадлежавшее белогвардейскому командованию) в качестве рулевого матроса.

На судне «Казбек» Боберский прибыл в Новороссийск, где поступил на турецкую парусно-моторную шхуну «Али-бей». На этой шхуне выехал в Трапезунд. Работал в качестве кочегара на шахтах в Загундаки, затем поступил камердинером на итальянский пароход «Наприэт», с которым посетил ряд греческих, итальянских и африканских портов. Летом 1920 г. служил на иностранном ледорезе. В декабре 1920 г. с тремя неизвестными русскими моряками нелегальным путем, на частновладельческой турецкой фелюге прибыл на рейд г. Сочи.

С 1921—1922 г. при регистрации брака с своей настоящей женой Соколовой М. Ф. — Боберский скрыл фактический год своего рождения — 1902-й, указав, что родился в 1896 г.

Прибавив 6 лет к своему фактическому возрасту, Боберский составил себе вымышленную биографию и оперировал этими ложными о себе сведениями при заполнении различных анкет и получении разного рода документов, а также при поступлении в КП(б)У.

На первом этапе следствия ложными показаниями упорно пытался ввести следствие в заблуждение и лишь на пятом допросе начал давать соответствующие действительности показания».

Правда і право

Судячи з матеріалів справи, до Боберського не застосовували недозволених методів слідства. Просто знайшли родичів, спитали у них про справжній рік народження арештанта й поставили його перед фактом.

«На основании изложенного обвиняется Боберский Иосиф Александрович, 1902 г. р., ... в том, что: обманным путем проник в ряды КП(б), на ответственную хозяйственную работу и учебу, для чего прибавил себе возраст и составил вымышленную биографию, скрыв обстоятельства службы у белых, эмиграции за кордон и нелегального возвращения в СССР.

Боберский в составлении вымышленной биографии и прибавлении себе возраста виновным себя признал.

Настоящее дело подлежит направлению на Особое совещание при НКВД СССР».

За шість дали п'ять

Витяг з протоколу Особливої наради при Наркомі внутрішніх справ СРСР 28 грудня 1935 р.:

«Постановили: Боберского Иосифа Александровича — за к-р деятельность заключить в исправтрудлагерь сроком на пять лет, считая срок с 19/8-35 г.».

По суті — дали п'ять за те, що додав собі шість.

Нащо він це зробив?

«По вопросу изменения своего года рождения Боберский показал, что у него была невеста 1899 года рождения, и он, вступая с ней в брак и не желая, чтобы она знала, что он моложе ее, при регистрации брака заявил, что он 1896 года рождения, и в дальнейшем, чтобы оправдать разницу в 6 лет, в биографических данных указывал, что в Россию он прибыл в качестве австрийского военнопленного, тогда как по малолетству в 1914—1918 гг. он ни в каких армиях служить не мог».

Хороше уточнення, але в обвинуваченні воно не фігурує.

Останній документ

«Прокурору Донецкой области от Боберской Марии Федоровны, проживающей г. Донецк-35, Пограничная, № 37

Заявление

Мой муж Иосиф Александрович Боберский, год рождения и место рождения не помню, в 1935 году учился в Промакадемии г. Донецка. Примерно 19 августа 1935 г. муж был арестован органами НКВД г. Донецка и осужден, кем не помню, к 5 годам лишения свободы, за что мой муж был осужден, мне неизвестно. Я считаю, что мой муж был осужден неправильно, так как он преступлений не совершал, поэтому прошу пересмотреть его дело и реабилитировать его. 30. I.1970 г. Боберская».

Його реабілітували постановою президії Донецького облсуду 2 квітня 1970 року. Але він про це не дізнався: 25 листопада 1937 року Боберського розстріляно на Соловках. Ми ще не знаємо: чи Марія — та сама дівчина, заради якої він рвався в Україну з-за семи морів? І чи були у них діти, і як Марія жила оті 35 літ від арешту до реабілітації Йосипа.

Щось не так

Переглянувши цей матеріал, один наш колега знизав плечима: «Ну то й що?» — «Як — що? Драма: хлопець додав собі віку, щоб не травмувати кохану жінку, і через те загинув!» — «Там щось не так. Може, він її обманув!» — «Для чого?» — «Мало що! Заради партквитка чи кар'єри приховав білогвардійське минуле!» — «Але ж він у ту війну був пацаном!» — «А Гайдар в 16 літ полком командував!»

Коментує заступник начальника Державного архіву СБУ Сергій Кокін: «Боберський додав собі шість років віку на початку 20-х. Тоді таким, як він, не було сенсу приховувати минуле заради кар'єри. Адже тоді з-за кордону, за радянською амністією, повернулися тисячі людей, просто втікачів чи учасників громадянської війни. Повернулися під власними іменами, і влада знала, хто вони: Грушевський, Шраг, Христюк, Чечель, Мазуренко, навіть колишній генерал армії УНР Тютюнник і колишній білогвардійський генерал Слащов повернулися й працювали цілком легально. А Боберський, окрім віку, і не приховав нічого. Хто знав, що через 15 літ скажуть: «Тут щось не так!» — і розстріляють...»

Підготував
Віталій ЖЕЖЕРА.

 Актуально

Інженери об'єднуються

На сільськогосподарському обрії з'явилося нове громадське позапартійне об'єднання. Українська асоціація аграрних інженерів, за словами голови НАК «Украгролізинг» Василя Шпака, який очолив структуру, захищатиме професійні, соціально-економічні, творчі, освітні, інші спільні інтереси інженерів, техніків та механізаторів сільськогосподарського виробництва і машинобудування, сервісних і постачальницьких служб, переробних підприємств, наукових та освітніх закладів, управлінських структур. Що, наголошували на з'їзді, у підсумку, сприятиме економічному зміцненню сільськогосподарського виробництва.

Делегати установчого з'їзду оприлюднили звернення до Президента України, депутатів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України.

«Усвідомлюючи, що сільськогосподарське виробництво переживає нелегкий і дуже відповідальний період переходу до нових форм власності на землю і засоби виробництва, — йдеться в документі, — ми, інженери-аграрії, зібралися на з'їзд для створення Всеукраїнської громадської організації, основною метою якої є мобілізація інтелекту, знань і досвіду інженерно-технічних кадрів села на подолання кризових явищ та перетворення агропромислового комплексу у локомотив, який витягне всю економіку України на шлях прогресу.

Делегати з'їзду одностайно схвалили заходи, що здійснюються останнім часом Президентом, Верховною Радою та урядом України з реформування виробничих відносин на селі, підтвердили свої наміри і далі підтримувати реформи.

Усвідомлюємо — це лише початок: для технічного переозброєння виробництва необхідно залучити великі кошти, а для реалізації поставлених завдань необхідно чітко скоординувати зусилля всіх гілок влади та громадськості. Маємо намір докласти свої зусилля у цьому напрямі.

Ми вважаємо, що Верховна Рада та уряд України повинні більше уваги приділяти розв'язанню проблеми відновлення матеріально-технічної бази сільського господарства. Заходами у цьому напрямі, на наш погляд, мають бути:

створення умов для підвищення платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників через встановлення справедливого паритету цін;

виділення коштів для значного розширення поставок техніки на умовах фінансового лізингу;

здешевлення за рахунок бюджету кредитів комерційних банків на придбання технічних засобів механізації праці;

здешевлення за рахунок бюджету придбання сільськогосподарськими товаровиробниками окремих видів техніки та пально-мастильних матеріалів, як це робиться у багатьох закордонних країнах;

підтримка розвитку вторинного ринку машин, включаючи імпортного виробництва;

поширення на підприємства технічного сервісу податкових пільг, що діють для сільськогосподарських товаровиробників.

Звертаємося до вас, шановний Президенте, до шановних депутатів Верховної Ради та уряду України з проханням врахувати нашу думку і підтримати її своїми рішеннями»

Анатолій ІВАНЕНКО.

Фотофакт

АТ «Родючість» — одне з найбільших на Миколаївщині агропромислових підприємств. Його було створено більш як двадцять років тому для забезпечення сільгоспвиробників мінеральними добривами та засобами захисту рослин. Сьогодні в арсеналі «Родючості» потужний парк сільськогосподарської техніки. 73 тисячі тонн хліба, намолоченого цього року комбайнами акціонерного товариства, — вагомий внесок в загальний коровай області. Один із структурних підрозділів АТ — млин з виробничою потужністю близько 25 тонн на добу.

На фото Олександра КРЕМКА (Укрінформ): *лаборант Інна Заєць перевіряє якість борошна.*

Віктор Жердицький:
"Істина нікого не цікавить"

Передбачалося, що судовий процес над колишнім головою Градобанку Віктором Жердицьким, що відбувається в федеральному суді землі Нижня Саксонія, завершиться наприкінці грудня. Та нещодавно стало відомо, що він триватиме до кінця березня. Це пояснюється великою кількістю документів, котрі ще не опрацьовано, а також тим, що багато викликаних з України свідків до Німеччини не приїхали, хоча всі витрати у зв'язку з цим суд їм оплачує. "ГУ" публікував матеріали із зали суду в Гільдесгаймі. А ось як ця історія виглядає з точки зору підсудного. Власний кореспондент газети у Німеччині взяла інтерв'ю у Віктора ЖЕРДИЦЬКОГО.

— Вікторе Юстимовичу, вам ставлять за провину використання в особистих інтересах 4 млн. марок, призначених для компенсацій українським жертвам нацизму. Із матеріалів слідства видно, що кошти було переказано німецькій фірмі. Чи можете ви пояснити, що це за фірма і з якою метою гроші було їй надано?

— Один із найбільших проектів, кредитованих Градобанком, — фінансування діяльності, приватизації та розвитку низки цементних заводів і компаній України. Він не раз надавав кредити компаніям "Хорда", "Хіт-Фонд", "Подільський цемент", "Миколаївцемент", "Волинь". Загальна їх сума становить 60 млн. доларів. Кошти, що використовувалися на оплату поставок газу, електроенергії, запасних частин, тари, вогнетривкої цегли, поверталися швидко. Ті, що спрямовувалися на розвиток виробництва, мали триваліший термін повернення. Одним із напрямків розвитку цементного сектора було створення власної бази збуту продукції на німецькому ринку. Компанія "Хорда" і завод "Подільський цемент" придбали частку в німецькому виробничо-збутовому підприємстві "Пайне". Ця фірма була незалежна від європейського цементного картелю, який поділив ринки між учасниками і за домовленістю з ними встановив вищі ціни на цемент. Картель має великий вплив на уряди країн-учасниць. Найбільше його підприємство французька фірма "Лафарж" активно встановлювала контакти на найвищому рівні виконавчої влади в Україні, оскільки хотіла придбати Миколаївський, а також деякі інші цементні заводи.

Градобанк інформував кредитовані ним підприємства про несумлінну конкуренцію з боку іноземного картелю. Градобанк, крім усіх інших, повністю виконав вимоги законів, інструкцій і правил України про банківську діяльність. Стосовно компанії "Хорда", то в умовах наданого їй чотиримільйонного кредиту чітко обумовлено, що всі витрати і ризики несе отримувач кредиту. В цьому випадку Градобанк не ризикував, оскільки "Хорда" мала доволі високу заставу.

— Суд стверджує, що ці гроші досі не знайдено, і це головне обвинувачення проти вас. Мені ж здалося, що ви ставитеся до нього нібито недосить серйозно. Чому?

— Та тому, що ні Градобанк, ні я не несемо відповідальності за те, як фірма "Хорда" використала наданий їй кредит! Як і за те, чи повернулися до неї ці гроші. А суд повторює обвинувачення німецької прокуратури, яка, в свою чергу, повністю повторила обвинувачення української Генеральної прокуратури. Тутешня прокуратура взагалі підійшла до розслідування справи, м'яко кажучи, легковажно. За неповні п'ять років (карну справу в Німеччині на прохання української Генеральної прокуратури порушено 1997 року) німецькі прокурори не спромоглися зробити запит з України ні законів, ні інструкцій Національного банку, ні постанов Кабінету Міністрів чи внутрішніх інструкцій і положень Градобанку — для того, щоб кваліфіковано, а не голослівно, звинувачувати мене чи Градобанк у порушеннях і злочинах. Якби це було зроблено, то навряд чи німецький прокуратурі вдалося б побудувати обвинувачення.

Проект "Хорди", якій Градобанк надав 4 млн. кредиту, мав кілька складових. Придбавши в "Пайне" частку власності, ця компанія ставала ексклюзивним постачальником цементу до Німеччини. Кошти повинні були спрямовуватися на оплату поставок з України. А на отриманий від різниці цін прибуток мало закуповуватися обладнання для Кам'янець-Подільського цементного заводу. Кошти для цього переказали німецькій фірмі "Пайне". У чому причина, що проект почав пробуксовувати: чи то "Пайне" порушила домовленості, чи "Хорда" щось не проконтролювала, чи міжнародний картель, який на той час уже отримав цементні активи знищеного Градобанку, втрутився, — я не знаю.

Моя совість чиста: ні долара, ні марки я в особисту кишеню не поклав. Рівень моїх інтересів як керівника банку був набагато вищий за бажання отримати комісійні чи інші грошові або негрошові хабарі. З часу організації мною в 1989 році банку я, спільно з колегами, створював універсальну й стабільну банківсько-інвестиційну групу. Моя частина власності в ній була визначена. І треба бути людьми з хронічною шариковською патологією, щоб як обвинувачення використати характерну для психіки пострадянського найманого управлінця рису — основні доходи заробляти "під столом" чи будь-яким іншим незаконним або антигромадським способом. Тим, хто зліпив і озвучив обвинувачення проти мене, на десятому році існування приватної власності в Україні, слід засвоїти, що власник не виносить добро зі свого двору заради хабарів.

— Інвестування 86 млн. марок, що призначалися для компенсацій, у розвиток цементної промисловості — намір похвальний. Та чи не виникали у вас сумніви з приводу використання цих грошей, яких потребували старі, бідні люди і які належали їм по праву? Адже в казки фонду "Взаєморозуміння і примирення" про те, що на складання списків потрібно багато років, навряд чи хто вірить...

— Погано, що українська преса користується інформацією, яку для неї хтось цілеспрямовано готує, а не бере з першоджерел. Ось і у вашому запитанні проглядаються нав'язані кимось твердження, які ніхто не спромігся звірити з балансом банку, не кажучи вже про аудиторську експертизу. Чому про це ніхто не питав у Градобанку, коли він ще існував?

Фонд "Взаєморозуміння і примирення" хоч і був найбільшим, але одним із багатьох тисяч вкладників. Банк однаково турбувався і про його гроші, і про гроші, наприклад, пенсіонерів, які поклали гроші на депозит. Частка грошей фонду в загальному обсязі коштів банку становила в різні періоди від 15 до 40 відсотків. Але економічні нормативи того часу дозволяли банкові використовувати для короткотермінових кредитів близько 80 відсотків усіх коштів клієнтів, навіть покладених на депозитні рахунки. А фонд поклав на депозит 100 мільйонів марок. Банк постійно, до його розгрому, дотримувався термінів повернення кредитів позичальникам. Та коли 1996 року різні державні й судові установи шість разів припиняли операції банку і заморожували його рахунки на користь одного, а не всіх клієнтів, то решта клієнтів зразу ж перейшла до інших банків. Якби арбітражний суд, Генеральна прокуратура, НБУ не припиняли операції за рахунками Градобанку чи несли за це матеріальну відповідальність перед клієнтами банку, то Градобанк процвітав би й тепер. Але в такому разі французький "Лафарж", ірландський "CRH", німецький "Дюклергоф" не отримали б у власність без компенсаційної вартості власникам і акціонерам Градобанку такі цементні заводи, як "Миколаївцемент", "Волинь", "Подільський цемент".

Щодо виплат грошей остарбайтерам, то фонд "Взаєморозуміння і примирення" планував здійснити їх до 2000 року, а насправді виплати продовжились до кінця цього року.

— Ваші свідчення в суді, на мій погляд, більше схожі на викриття, і доволі серйозне, чинної в Україні системи політичної влади, ніж на власний захист. Аде досить тривалий час ви тією чи іншою мірою були наближені до сильних світу цього, так чи інакше причетні до рішень, які вони приймали. В усякому разі, вимушено чи добровільно, але ви також жили за їхніми правилами. Що таке мало статися, що вас із цієї обоймі, просто кажучи, виштовхали? Чи не тому ви тепер викриваєте тих, з ким ще недавно були заодно?

— У вас немає підстав це стверджувати. Я ніколи не жив за правилами, за якими сьогодні змушений діяти великий бізнес в Україні і фінансувати владні політкомпанії, хоча ця влада бездарна і більше шкодить, ніж допомагає. Він змушений корумпувати, а не співробітничати і підтримувати перспективні, хоч і опозиційні, політичні сили. Ми діяли зовсім інакше. На початку перетворень нетерпимість до інакомислячих у бізнесі ще не була такою антагоністичною, як тепер. Що далі, то більше влада ставала нетерпимішою до "несвоїх", а непокірних почала громити. Якось дуже плавно влада від простого невдоволення недержавними структурами, якими їй не вдавалося управляти, перейшла до їх знищення, використовуючи силові структури й методи. Ми цей перехід вчасно не помітили і продовжували вірити, що заради самого лише бажання наживи вони все-таки не підуть на розгром банку. Адже мова йшла про завдання збитків величезній кількості вкладників і акціонерів — частині саме того народу, турботу про який влада так полум'яно декларує і про який зобов'язана дбати.

— Один відомий київський адвокат нещодавно сказав мені, що вас просто-напросто підставили. Це так?

— Те, що Градобанк цинічно і цілеспрямовано розікрали, а його активи розділили між тими, хто їх замовляв, без компенсацій грошей вкладникам банку, —правда, очевидна для більшості ділових людей, не кажучи вже про банківських (на жаль, не державних) спеціалістів. А вину за це вирішили повісити на мене. Це зручно, адже я найбільше за всіх перешкоджав розтягуванню активів банку, відмовлявся замовчувати причини і способи його розгрому. Плюс моя опозиційність у політиці й підтримка відповідних політиків.

— Ви були одним з перших, хто організував комерційний банк, який навіть у ситуації правового свавілля функціонував успішно. Але кажуть, що в цих умовах навіть таким підприємливим людям, як ви, доводиться йти, скажемо так, на компроміси. А якщо точніше, то й на певні поступки перед совістю чи в обхід законів, улещуючи тих, від кого залежить прийняття рішень. Вам доводилося так чинити?

— Для свого душевного спокою і, як виявилося, на біду вкладників, я совістю не торгував і не ублажав тих, від кого залежали рішення. Всі стосунки будував на стратегічному довгостроковому поєднанні інтересів загальнодержавного розвитку, Градобанку і моїх власних, як частини банківських інтересів. Банк, як ніяка інша установа, залежить від рівня економічної потужності господарських товариств і громадян країни. Банки не лише ідеологічно, а й фінансово потребують динамічних і багатих клієнтів — як юридичних, так і фізичних осіб. Зрозуміло, що вони не є непомітними малими підприємствами. Банк завжди був і буде органом політики у конкретній прикладній економіці. Особливо це важливо в умовах дефіциту в державі кредитних ресурсів. Залежно від того, куди банк спрямовує свої кредитні ресурси, і розвиватиметься той чи той сектор економіки, території чи групи людей у державі. Та для того, щоб банк, як і будь-яке інше підприємство в Україні, що не належить іноземним власникам, міг функціонувати, поєднуючи власні корпоративні й загальнодержавні інтереси, має бути політична сила, яка б захистила його від посягань на його права, в першу чергу від державного чиновника. На жаль, в Україні такої політичної сили не існує.

Відомо, скільки власників серйозних недержавних компаній є депутатами Верховної Ради. Вони не мають нічого спільного з олігархами і займаються корисною та легальною діяльністю. Чому вони в парламенті? Для них це єдиний спосіб захистити свій бізнес від спроб грабунку з боку українських державних чиновників. Але щось змінити вони не в змозі, бо це називалося б уже опозиційністю з усіма репресивними наслідками, що з цього випливають. І я не бачу передумов до того, що в найближчі сім років в Україні станутся не статистичні, а реальні зміни, незалежно від того, яку назву матиме партія, що прийде до влади. Причина в тому, що в Україні через страх мати проблеми з сьогоднішньою владою ні громадяни, ні підприємства не діють у згоді з своєю совістю: мовчать, терплять і дозволяють властям предержащим топтати Конституцію і Богом дані їм права.

— На суді ви сказали, що готові назвати факти та імена причетних до знищення Градобанку в закритому судовому засіданні. Ви боїтеся?

— Не за себе. В такому разі треба називати свідків, а це небезпечно для них.

— Ви вже перебували в попередньому ув'язненні у зв'язку з використанням грошей колишніх примусових працівників, але скористалися правом депутатської недоторканності для звільнення. Якщо тоді не було вашої провини, то чому ви не вимагали суду, на якому могли б викрити цю нашу гнилу систему, а заодно і українську Генеральну прокуратуру, як ви це робите в німецькому суді?..

— Ви неточні. Генеральна прокуратура звільнила мене 1997 року під заставу 4 млн. гривень, з підпискою про невиїзд. Депутатом я був обраний через рік, і Генпрокуратура зняла з мене обмеження в пересуванні. Але заставу не відмінила і на допити викликала справно. До суду справу, проте, не передавали. Ніхто — ні тоді, ні тепер — не бажає завершення цієї справи. Адже в такому разі доведеться витягувати на світ Божий всі ці справи з цементними підприємствами, передачею, а не продажем їхніх акцій зарубіжним фірмам. А нині тим паче: справа Жердицького дає можливість найнеймовірніших політичних інсинуацій. Всі чекають вказівки згори.

— Ви стверджуєте, що те, що сталося з Градобанком і з вами, — це політична розправа. Ви справді грали таку важливу роль у політиці? Що б сталося в політичному житті суспільства, якби все з вами залишилося по-старому?

— Якою не була моя роль у політиці тоді, сьогодні її вже немає. Дуже ймовірно, що дещо в найкритичніший період протистояння — у період з листопада 2000-го по квітень 2001 року — розвивалося б трохи інакше. Хоча радикально змінити щось не вдалося б. Багатьом нашим політикам не вистачає сталі в нервах.

— Чому вас судять у Німеччині, а не в Україні? Які німецькі закони ви порушили?

— Мене це теж цікавить. За законами Німеччини, якщо хтось підозрюється у скоєнні злочину в будь-якій іноземній державі і німецькі органи мають підстави вважати, що такий злочин мав продовження у Німеччині, то справу може розглядати німецький суд. Кредит, наданий Градобанком фірмі "Хорда", був також використаний для платежу, який надійшов на німецьку фірму. Тому німецький суд намагається розібратися нині в подіях, що сталися в Україні. Він-таки й даватиме їм оцінку в основному за тими матеріалами, які одержав від української Генеральної прокуратури. А ті, які вона не побажала надати, я особисто не маю змоги роздобути. Хоча припускаю, що без тиску німецької фірми "Дюклергоф", котра без жодної компенсації отримала акції заводу "Волинь", що були під заставою Градобанку, тут не обійшлося.

— Чи вважаєте ви, що ваші заяви про злочинність чинної влади в Україні і вимога розібратися з причинами банкрутства Градобанку вплинуть на німецький суд?

— Не вважаю. Але я повинен був довести до відома німецького суду, що його використовують як інструмент вирішення внутрішніх проблем України. І що ті, хто організував мій арешт у Німеччині, ставлять перед собою мету, далеку від встановлення істини й захисту потерпілих.

Після того, як суд повідомив, що він не встигає розглянути справу в намічені терміни і змушений продовжити його до кінця березня — до закінчення виборів у Верховну Раду України, вплив політики став очевидним і відчутним. І справа не в тому, що не з'явилися свідки з України. Я розумію, що таке затягування справи вигідне тепер і моїм політичним опонентам, і друзям. Перші побоюються виправдального вироку: спробуй перед виборами поясни, чому розносили наклеп. А друзі побоюються обвинувального вироку: конкуренти у таких випадках не дрімають. Та й судові простіше мати справу не з депутатом парламенту іноземної держави, а просто з іноземним громадянином. Політики в такому разі керуються політичною "доцільністю", звичайно ж, заради державних інтересів. А суть справи і встановлення істини, а також винних у тому, що вкладники, акціонери і співробітники банку зазнали моральних і матеріальних втрат, нікого не цікавить.

— Якби у вас була змога прокрутити ситуацію назад, чи вдалося б вам уникнути того, що сталося з Градобанком?

— Якби ми раніше припускали, що представники влади підуть на знищення Градобанку заради перерозподілу найцінніших його активів, то ймовірно, що банк віддав би на розграбування їх частину, як від нього цього вимагали, і зберіг би себе як організацію. При цьому банк і далі змушений був би грати за правилами, які встановив не він, що суперечило б принципам керівництва банком. Найпевніше, ми змушені були б банк продати.

— Де мешкає ваша сім'я? Якщо в Україні, то чи не переслідується вона?

— В Україні. А щоб уявити, як почувають себе мої дружина, діти і батьки, почитайте публікації в пресі протягом останніх років і уявіть, що все це написано про ваших рідних.

— Які умови вашого утримання?

— Понад дев'ять місяців я перебуваю в одиночній камері. Побутові умови набагато кращі, ніж у подібних установах в Україні. Службовці спілкуються з ув'язненими німецькою мовою, якої я не знаю і вчити не збираюся. У камері є радіоприймач і телевізор. Щодня мені дозволена година прогулянка у дворі. Двічі на тиждень камери на поверсі відчиняються на одну годину 20 хвилин. Цей час можна використати для прийняття душу, поговорити з тими, хто знає російську. Решту часу я перебуваю в камері під замком.

— Після завершення цієї історії ви хочете повернутися в Україну?

— Чому після завершення? Чи ви такий оптиміст? Думаю, щоб історію Градобанку завершити, треба ще попрацювати. Тому я повернуся в Україну, не чекаючи її завершення. До речі, яка зараз ціна на цемент в Україні?

Інтерв'ю взяла
Валентина ПИСАНСЬКА.

Гільдесгайм.

Погано, що преса не бере інформацію з першоджерел

“Ідея розширення ЄС — об’єднання, а не розділ Європи”

Нещодавно новий глава Представництва Європейської комісії в Україні, посол Норбер ЖУСТЕН вручив вірчі грамоти Президентові України Леоніду Кучмі (на знімку), а відтак, офіційно розпочав свою місію. До призначення на нинішню посаду пан Жустен завідував відділом ядерної безпеки та управління ресурсами програми ТАСІС в енергетичній сфері, а також відділом регіонального співробітництва і ядерної безпеки Генерального директорату Єврокомісії із зовнішніх відносин. Пан Жустен відповів на запитання “ГУ”:

— В Україні є побоювання щодо можливої ізоляції держави внаслідок розширення Європейського союзу. Іншими словами — можливого зведення чогось на кшталт нової залізної завіси на західних українських кордонах. Що ви думаєте про такі перспективи?

— Вважаю, що ці побоювання перебільшені. Адже сама ідея Європейського союзу — це ідея об’єднання й уніфікації Європи і розширення ЄС має розглядатися саме з цієї точки зору. Ми хочемо розширити Європу саме в розумінні її об’єднання і в жодному разі не маємо наміру розділяти її на якісь два табори. Розширення розпочнеться 2004 року, і якщо до ти ми зіткнемося з якимись проблемами, то думатимемо, як їх розв’язати.

— Очевидно, однією з таких проблем буде режим майбутнього кордону між Україною та ЄС. Київ висуває ідею облаштування його за подобою німецько-польського або австрійсько-словацького. Як Єврокомісія ставиться до таких пропозицій?

— У кордонних питаннях ми маємо працювати разом. Не повинно бути нових перешкод для пересування людей і товарів, але, звичайно, нові правила й процедури перетину кордонів між Україною та новими членами ЄС буде запроваджено. Щодо німецько-польського чи австрійсько-словацького кордонів, то, гадаю, ми разом маємо прагнути до організації подібних у майбутньому. Вже зараз кордонні питання є пріоритетними для Єврокомісії у рамках програм технічної допомоги вашій державі. Наприклад, 2001 року ми виділили Україні 12 млн. євро для покращення прикордонного менеджменту.

— Чи залежить режим майбутнього кордону між Україною та ЄС від облаштування східних українських кордонів, через які, як відомо, нині до України прибуває чимало нелегальних імігрантів?

— Зрозуміло, що ситуація на західних українських кордонах залежатиме від облаштування східних. Проте для нас найважливішим є те, що західний український кордон буде кордоном між Україною та ЄС, і саме виходячи з цього буде встановлено правила його перетину. Вони не залежатимуть від східних українських кордонів.

— Які питання досі залишаються проблемними в контексті виконання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС?

— Нещодавно в Києві відбулося засідання Комітету з питань співробітництва Україна—ЄС, на якому ми ще раз переглянули виконання згаданої вами угоди. Питання, що залишаються нерозв’язаними, є двох типів. По-перше, існують українські законодавчі акти, які необхідно змінити чи внести до них доповнення. По-друге, в Україні мають місце проблеми з виконанням законів. Щодо першого, то насамперед це стосується питання захисту прав інтелектуальної власності, а також законів, які накладають певні обмеження на експорт за кордон деяких українських товарів, зокрема брухту чорних металів. Усі подібні проблеми були визначені й описані, і тепер ми очікуємо, що українські органи влади на це відреагують. Щодо другого, то ми домовилися разом контролювати виконання вже чинного законодавства. Крім того, УПС має на меті співробітництво в інших галузях — в енергетиці, транспортній галузі, в екології. Не слід забувати й про передбачений угодою політичний діалог, насамперед це стосується демократичного розвитку українського суспільства. Ми раді певним позитивним зрушенням, що мають місце, і очікуємо, що наступні парламентські вибори відбудуться саме в дусі положень Угоди про партнерство і співробітництво.

— Однією з загальновідомих проблем у відносинах України з ЄС було надання Києвом пільг для СП “АвтоЗАЗ-Деу”. На якій стадії її розв’язання?

— Ця проблема залишається, і вона також обговорювалася на недавньому засіданні комітету. Автомобільне законодавство України все ще не відповідає положенням УПС, отож ми очікуємо на внесення відповідних змін і доповнень.

— Україна, судячи з заяв високих посадових осіб, прагне до отримання статусу країни з ринковою економікою. Які вона має перспективи?

— Нині Україна користується перевагами наданого ЄС спеціального режиму ринкової економіки в антидемпінгових розслідуваннях. Це дає змогу українським підприємствам бути визнаними такими, що працюють за ринковими правилами, слід лише надати відповідні докази. На сьогодні 50 відсотків тих українських компаній, які скористалися таким правом, свою ринковість довели. Це, до речі, набагато більше, аніж в інших країнах, що мають такий само режим. Поки що ми не бачимо можливості надання Україні в цілому статусу держави з ринковою економікою, проте якщо її економіка прогресуватиме і з’являться необхідні передумови, питання буде розглянуто. Звичайно, щоб прийти до цього, потрібен час, відповідне рішення не може бути політичним.

— Цей рік був позначений певною асиметрією у взаєминах України з ЄС щодо відносин України з Росією. Чи не є це ознакою неуваги Європи до України, про яку так часто говорять у Києві?

— Думаю, несправедливо говорити, що ЄС не приділяє Україні досить уваги. У вересні на саміті в Ялті ми чітко підтвердили своє бажання до співпраці та партнерства. Ми маємо багато різнобічного співробітництва, про дещо я вже згадував. Щодо Росії, то ми розуміємо, що Україна має з нею традиційні зв’язки, тому не бачимо проблеми в тому, що Київ розвиває відносини в обох напрямах. Вони не суперечать один одному. Ми вважаємо, що це добре, коли близькі сусіди мають гарні взаємини. Зі свого боку ми зобов’язалися і підтверджуємо готовність допомагати Україні у створенні міцної держави з ринковою економікою і верховенством права.

— Україна й Росія висловлюють нині рішучість до створення зони вільної торгівлі. Чи не суперечить це таким само планам України щодо Європейського союзу?

— Ні, тут немає жодних перешкод. Країна може утворювати зони вільної торгівлі з кількома партнерами. Україна навіть матиме тут певні переваги. Водночас не слід забувати, що саме лише створення зони вільної торгівлі не замінить необхідності проведення економічних реформ, тобто не стане рішенням усіх економічних проблем.

— Україна своєю стратегічною метою проголосила вступ до ЄС. Але на недавніх слуханнях в Верховній Раді з цього питання зала була порожньою. Що ви про це думаєте?

— Найперше хочу сказати, що я сам дуже хотів бути присутнім на цих слуханнях, проте вони збіглися в часі з церемонією вручення мною вірчих грамот Президенту Леоніду Кучмі. Щодо дискусії, то, як мені доповідали, вона була досить жвава. Хоча деякі депутати не змогли відвідати слухання через якісь нагальні справи. Але ті, що прийшли, взяли в обговоренні активну участь. Знаю, що на слуханнях були гарні коментарі й зауваження і з боку урядових представників, і з боку представників Верховної Ради. Дуже важливий вже сам факт проведення таких слухань. Сподіватимемося, ця практика триватиме. Також ми зацікавлені в діалозі з народними депутатами і в обговоренні з ними всіх питань, пов’язаних зі співробітництвом України та Європейського союзу.

Інтерв’ю взяв
Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Бундесвер просить допомоги

У неділю бундестаг ухвалив рішення про відправлення до Афганістану німецького війська як миротворчих сил Організації Об’єднаних Націй. Вже на початку нового року 200 вояків бундесверу мають вирушити в Кабул. Передбачається, що до кінця січня до них приєднається ще 1200 “блакитних шоломів”. Упродовж цього часу німецький парламент має вирішити, в яких саме сферах вони виконуватимуть миротворчу місію.

Депутати бундестагу під час обговорення питання про надання “жорсткого мандата” ООН силами бундесверу наголошували на тому, що німецькі солдати в жодному разі не братимуть участь у військових операціях чи інших бойових діях. Вони лише обслуговуватимуть техніку, служитимуть у санітарних та різноманітних допоміжних підрозділах, охоронятимуть важливі військові та цивільні об’єкти. У цьому полягатиме обіцяна Німеччиною “безмежна солідарність” зі США у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Однак з’ясувалося, що федеративна республіка поки що не може виконати обіцянку навіть попри своє безмежне бажання. З тієї причини, що її військо виявилося “безкінне”: ані “блакитні шоломи”, ані військову техніку до Афганістану немає на чому доставити. Пропозиція напроситися в попутники до британських миротворців, які перші відправляються до Афганістану, проблеми не розв’язує, адже мова йде про перевезення не лише живої сили, а й військової техніки. Німецькі військові транспортники “Трансваль”, як з’ясувалося, зайняті в інших регіонах, де бундесвер виконує миротворчі місії, зокрема в Македонії. А поставка замовлених кілька днів тому європейському повітряно-космічному концерну EADS супердорогих 73 військових транспортників Аеробус 400М розпочнеться 2008 року. Адже й сам концерн ще тільки споруджується.

Деякі інформаційні агенції вже повідомили, що Німеччина має намір терміново розпочати переговори зі США, Росією та Україною про оренду їхніх військових транспортників. Як відомо, незважаючи на попередню домовленість про придбання 75 українсько-російських військово-транспортних літаків Ан-70, торік федеративна республіка відмовилася від цього наміру, переорієнтувавшися на європейський літак. Хоч і за класом, і за ціною Німеччину більше влаштовував “Антонов”, якого фахівці тут з повагою називають “спадкоємцем транскосмічного транспортника”. Крім того, бундесвер вже давно має нагальну потребу у військових транспортних літаках. Та й “Антонов”, на відміну від А400М, який і досі існує лише в проекті, вже літає. Але... спрацювали європейські політичні інтереси. Під тиском Великої Британії та Франції Німеччині довелося поступитися. Останні події у світі змусили федеративну республіку знову повернутися до старої проблеми.

Валентина ПИСАНСЬКА.
Франкфурт-на-Майні.

Хроніка. Факти. Події

■ **Київ**

Візит Переса

У Києві з офіційним візитом перебуває перший віце-прем’єр, міністр закордонних справ Ізраїлю Шимон Перес. Як очікують, він зустрінеться з Президентом та Прем’єр-міністром України. Відбудуться його переговори з міністром закордонних справ України Анатолієм Зленком.

■ **Рабат**

Марокканські домовленості

Міністри закордонних справ України та Марокко Анатолій Зленко і Мохаммед Бенаісса підписали міжурядову торговельну угоду та угоду про стимулювання і взаємний захист інвестицій. Такий підсумок першого в історії двосторонніх відносин візиту глави українського зовнішньополітичного відомства до цієї країни.

■ **Берегове**

Нове консульське бюро

У Береговому відкрито консульське бюро Генерального консульства Угорської Республіки.

■ **Делі — Ісламабад**

Знову заговорили гармати

На ділянці, що розділяє індійський та пакистанський Кашмір, тривають сутички із застосуванням стрілецької зброї, мінометів і важкої артилерії. Перестрілки зафіксовано в районах Самба і Хіранагар поблизу Джамму. Сотні людей з індійського боку кордону, охоплені страхом, залишають свої домівки.

■ **Стокгольм**

Вибухівка в метро

Біля виходу із станції метро в центрі шведської столиці знайдено і знешкоджено вибухівку. На час операції довелося виселити клієнтів із сусіднього готелю “Мальмен”, які в різдвяну ніч кілька годин змушені були провести в автобусі.

■ **Бейт-Шеан**

Обстріляли ізраїльських військових

Група терористів з Йорданії вдерлася на територію Ізраїлю і напала на автомобіль, в якому їхали ізраїльські військові. Четверо ізраїльтян поранено, один з них помер. Ізраїльський спецпідрозділ, переслідуючи терористів, перетнув кордон Йорданії.

■ **Вашингтон**

Обережно: хіматака

У січні 2002 року на двох станціях вашингтонського метрополітену вперше у світовій практиці буде встановлено автоматичні датчики для виявлення бойових отруйних речовин у повітрі.

■ **Ватикан**

На Бога надійся...

Різдвяні торжества у Ватикані супроводжувалися особливими заходами безпеки: перед входом на площу Святого Петра людей перевіряли металодетекторами, а поліцейських у штатському було значно більше, ніж зазвичай. “Наші серця цього Різдва сповнені тривоги і занепокоєння через те, що в різних частинах світу тривають війни, насильство, соціальні конфлікти та неймовірні страждання людей, — сказав понтифік. —Коли здається, що сили зла і темряви перемагають, пам’ятайте слова Христа: не бійтеся. З його пришестям зло повернуто і людство дістало захисника”.

За повідомленнями кореспондентів “ГУ” та зарубіжних інформагентств.
Фото АП.

Державна соціальна політика у цифрах. Спроба аналізу

Прорахувати соціальну політику України з урахуванням економічних показників та реальних потреб громадян спробували фахівці, які працювали над аналітичним довідником «Стратегічні напрями охорони здоров'я в Україні». Це своєрідний, альтернативний офіційному, погляд незалежних експертів на різні соціальні питання, які так чи інакше впливають на медичну галузь. На основі глибокого аналізу в цій праці ставиться діагноз вітчизняній системі охорони здоров'я населення. Діагноз невтішний і далеко не оптимістичний. Але правдивий. Бо всі прорахунки й прогнози зроблено на основі даних державних органів статистики. А статистика, як відомо, річ уперта...

Традиційний статистичний аналіз сучасного економічного розвитку України дає змогу, на перший погляд, зробити висновок про певні ознаки стабілізації та навіть зростання макроекономічних показників. Позитивну динаміку ВВП вперше за десять років незалежності було зареєстровано в Україні минулого року.

Порівняно з 1999 роком, темпи реального ВВП становили 106%, обсягу промислової продукції (робіт, послуг) — 112,9%, лікарських засобів — 128%, валової продукції сільського господарства — 109,2%. Реальні грошові доходи населення зросли на 6,3% і становлять у середньому 146 грн.

Водночас дехто з фахівців вважає, що зареєстроване зростання відображає передусім циклічність кризового процесу, а не реальні позитивні зміни в економіці. Згідно з цією логікою кризової динаміки, за періодом глибокого спаду йде короткостроковий, але значний підйом, після чого відбувається нове падіння. В одному з прогнозів Світового банку для України представлено песимістичний і оптимістичний варіанти розвитку економіки. При цьому спостерігається майже повний збіг даних песимістичного сценарію з реальними процесами.

Щодо характеристики соціальних аспектів розвитку економіки, так званої економіки «з людським обличчям», на яку Кабінет Міністрів України планував зробити основний акцент у своїй діяльності, її показники не можна назвати позитивно вражаючими. **За індексом людського розвитку, обчисленим ПРООН, Україна перемістилася з 54-го місця в світі, яке посідала 1992 року, на 91-е у 1997 році.**

Справді, заборгованість із заробітної плати зменшилася. Але її було погашено за номіналом боргу без врахування інфляції, яка відбулася останніми роками. Ліквідувати борги у виробничій сфері протягом 2001 року — проблематично, а в бюджетній сфері це можливо лише за умов жорсткого адміністрування, що знову-таки призведе до погіршення загального рівня життя.

Те саме відбувалося і під час погашення заборгованості з пенсій. Віддавши борги літнім громадянам, уряд з 1 грудня 2000 року почав підвищувати пенсії. Загальна сума коштів, запланована на цей захід у поточному році, становила 2,2 млрд. грн. Фактично це підвищення компенсує втрати пенсіонерів у результаті інфляції попередніх років.

Аналізуючи основні показники рівня життя населення за останні п'ять років (у доларовому еквіваленті), можна дійти висновку про тотальне погіршення якості життя населення України у півтора (для працюючих) — два (для пенсіонерів) рази.

Таблиця №1

Основні показники рівня життя населення України

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Індекс споживчих цін, % за рік	281,7	139,7	110,1	120,0	119,2	125,8
Доларовий (США) еквівалент (за готівковим курсом) * середньої заробітної плати (грудень)	67,27	80,15	86,94	49,17	39,81	42,05
* середньої пенсії	26,28	28,32	28,05	24,76	16,68	13,40
* середніх грошових доходів на душу населення на місяць	28,98	35,77	44,03	36,63	24,89	26,69

Про триваюче зниження рівня життя свідчать також дані структури грошових доходів населення, в якій скорочується частка оплати праці і пенсій, натомість зростає частка «інших доходів», виручки від реалізації сільськогосподарської продукції та доходів фізичних осіб — суб`єктів підприємницької діяльності. Це пояснює невідповідність між темпами зростання 2000 року реальних грошових доходів населення — 6,3% і одночасним зниженням реальної зарплати і пенсії на 0,9%.

За оцінками експертів Інституту реформ, лише 2% населення мають доходи тіньової економіки. Водночас 22,3% працівникам, зайнятим у легальному секторі економіки, торік нараховано заробітну плату менш як 118 гривень на місяць, тобто нижчу за встановлений законодавством мінімальний рівень зарплати.

Як наслідок, у країні поширюється бідність. Поки що не визначено критеріїв та показників вимірювання бідності. Однак, за попередніми оцінками, зробленими на підставі обстеження домогосподарств, **до категорії бідних належить майже 30% (14,5 млн.) населення України.**

Основну частину бідних — 75% становлять сім`ї з дітьми, 29% — сім`ї, у складі яких є пенсіонери. Майже 78% усіх знедолених родин становлять сім'ї, де хтось з дорослих працює, тобто наявність роботи та отримання зарплати сьогодні ще не є гарантією захисту від бідності.

Скорочення реальних грошових доходів більшості населення, його платоспроможного попиту зумовило погіршення структури споживання. У сукупних витратах сімей найбільша частка припадає на харчування — 65% (це пов`язано з неадекватним рівнем доходів до підвищення плати за житлово-комунальні послуги) і лише 12% — на придбання непродовольчих товарів. До того ж значно погіршилась якість харчування. Порівняно з 1990 роком, споживання на душу населення м`яса зменшилося на 52%, молока — на 44%, яєць — на 42%, рибних продуктів — на 59%. Сьогодні енергетична цінність добового раціону однієї особи з найбідніших (отих 30% населення) становить 1924 кілокалорії.

Таблиця №2

Динаміка споживання продуктів харчування населенням України (у середньому на місяць з розрахунку на особу, кг)

	1989	1999	2000
М`ясо і м`ясопродукти	5,7	3,7	2,7
Молоко і молочні продукти	30,6	18,5	16,5
Яйця, шт.	23	19	13,6
Риба і рибопродукти	1,5	1,3	0,7
Цукор	3,9	2,7	2,8
Олія та рослинні жири	1,0	1,5	0,8
Картопля	10,6	10,1	11,1
Овочі і баштанні	8,9	9,9	8,4
Фрукти, ягоди, горіхи	3,8	2,0	2,5
Хліб і хлібобулочні вироби	11,5	9,1	10,2

Ольга ВІТЕР.

У вас депресія? Звертайтеся...

В Українському науково-дослідному інституті соціальної і судової психіатрії та наркології щойно з'явився новий структурний підрозділ — консультативно-поліклінічне відділення. Серед консультантів — понад 20 докторів та кандидатів медичних наук. Записатися на консультацію до лікаря можна на місяць чи й два наперед і з будь-якого населеного пункту країни (тел. 468-32-15).

— В Україні зареєстровано 1 мільйон 200 тисяч хворих з психічними розладами, понад 700 тисяч — із залежністю від алкоголю та наркотиків, —каже заступник директора з наукової роботи НДІ Михайло Ігнатов. — 80 відсотків — це хворі з легкими соціальними пограничними нервово-психічними розладами. Насамперед такі люди потребують амбулаторної психіатричної та психотерапевтичної допомоги. Приймаючи хворого на консультацію, ми не вимагаємо прописки, будь-якого направлення, якщо він хоче проконсультуватися анонімно — будь ласка.

За словами завідувачки відділення Маргарити Ауссі, тут допоможуть людям, що страждають на депресію, епілепсію, наркоманію, алкоголізм, енурез, заїкання, психосоматичні та сексуальні розлади. Медична допомога потрібна й жертвам насилля. У відділенні також практикуватиметься метод небольового безопераційного виведення м'яких каменів розміром до одного сантиметра з жовчного міхура.

— Люди ідуть лікуватися до білих, чорних магів, екстрасенсів, обминаючи нас, — розмірковує кандидат медичних наук, учений секретар інституту, спеціаліст з медичних аспектів віктимології Юрій Онишко. — Насторожує також те, що нині багато психологів займається лікувальною практикою. А їхнє завдання надавати лише психокорекційну допомогу, бо вони не мають права на лікувальні послуги. Це справа психіатрів.

Надія ГРИЦЬКОВА.

Нове обличчя безробіття

Ринок праці

Ще років десять тому безробіття в нас не було. Мало того, скрізь висіли оголошення «потрібні...». А тим, хто не хотів принципово працювати за копійки, загрожував Кримінальний кодекс...

Нещодавно соціологічна агенція «Соціс-Геллап» провела опитування на тему зайнятості населення України. Дані вражають: на час проведення опитування 57 % респондентів не працювали. З них 47 % — пенсіонери, 13 % — учні та студенти, 7 % — жінки, які зайняті з маленькими дітьми, та 5 % — у декретній відпустці. Нарешті, 5 % — інваліди. Лише 30 % тих, хто не працював, офіційно реєструвались як безробітні, аби «не світити» свої тіньові прибутки. А за даними Державної служби зайнятості України, на початок літа на обліку фігурували 1,8 мільйона безробітних.

Проте, якщо почитати звіти Державної служби зайнятості, можна стати оптимістом: адже за цими даними «темпи зростання їх (безробітних. — **Авт.**) чисельності істотно скоротилися». Уважніше, шановний читачу: скоротилася не чисельність безробітних, а «темпи зростання». Це означає, що замість 17 претендентів на одне вакантне робоче місце (рік тому) сьогодні на одне місце претендують усього лише 11 кандидатів. Знову-таки «завдяки активізації роботи Державної служби зайнятості з працедавцями (державними чи усіма?) порівняно із забезпеченістю повноти даних про наявні вакансії кількість зареєстрованих у центрах робочих місць збільшилася на 46,5 %». Красиво? Так. Окрім одного: безробіття дедалі зростає. Меншими темпами, але... Звідки тим темпам, до речі, взятись, якщо за десять років незалежності майже вся велика промисловість занепала.

З досвіду спілкування з людьми, які пройшли крізь структури державних служб зайнятості, помітив: стояти на обліку безробітним у сьогоднішній Україні вигідніше, аніж власне шукати роботу. Чому? По-перше, пропонують виключно роботу не за фахом, малооплачувану, низькокваліфіковану. Треба, як правило, довго й нудно заробляти свої негарантовані копійки. А кваліфікована робота з високою оплатою взагалі не фігурує у всяких оголошеннях: її шукають самостійно, що називається, «з рук — у руки». За доброю рекомендацією або за жорстким конкурсним добором, коли вартість фахівця — головний критерій добору. На жаль, цьому мало сприяє той факт, що загальна тінізація економіки (до 60 %, за офіційними даними) призводить до напівлегального працевлаштування і розмитості обов'язків і прав сторін. Страждає від цього, як правило, не працедавець, а найманий працівник. Останнього найчастіше «кидають».

Костянтин ТАВРІЙСЬКИЙ.
Фото Сергія СВІТЛИЦЬКОГО.

Зміни у законодавстві: допомога чи дискримінація?

Точка зору

«На виборах ми підтримаємо ту партію, яка дасть можливість потрапити нашим людям до Верховної Ради», — заявив голова Союзу організацій інвалідів України (СОІУ) В'ячеслав Рябченко. На його думку, нині зарано говорити про те, як багато зроблено для полегшення життя людям із вадами здоров'я, адже законодавча база у цій галузі потребує істотних змін.

Прийняття в 1991 році Закону «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» стало важливим кроком для розв'язання багатьох проблем — хворі здобули можливість об'єднуватись в організації, займатися трудовою, соціальною і професійною реабілітацією, для них створювалися робочі місця на підприємствах усіх форм власності. Проте з часом багато навіть здорових працівників залишилися без роботи, а інваліди стали для підприємців, просто кажучи, тягарем.

Законодавство вочевидь потребувало змін і доповнень до деяких законів України про надання підприємствам пільг в оподаткуванні. Щоправда, дозвіл на отримання таких послаблень узгоджує Комісія з питань діяльності підприємств громадських організацій інвалідів. На думку В. Рябченка, функції такої додаткової спеціально уповноваженої державної організації перегукуються із завданнями Фонду соціального захисту інвалідів України, а створення відповідних регіональних комісій потребує чималих витрат. Натомість ці кошти могли би надаватися на розв'язання конкретних нагальних проблем. Окрім того, голова Союзу організацій інвалідів України впевнений у суб'єктивності врахування фахівцями комісії аспекту значимості підприємств для соціального захисту інвалідів при наданні соціальних привілеїв. Таким чином 24 підприємства СОІУ, на яких працювало понад 200 інвалідів, пільг позбавлено незаконно.

Невдоволення у «союзівців» викликало і внесення змін до Закону «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», в якому, на їх думку, відверто дискримінується право підприємств інвалідів на отримання цільових позик у фонді. Особливе обурення викликає одне з положень цього закону, за яким частина суми штрафних санкцій, які надходять до Фонду соціального захисту інвалідів України, використовується на фінансування фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів. Директор Харківського регіонального центру медико-соціальної і трудової реабілітації Едуард Лісник назвав цей захід «спортом для двадцяти», бо більшість інвалідів просто фізично не в змозі користуватися такими послугами. А на них ідуть мільйони гривень.

В'ячеслав Рябченко вважає нормативну базу, яка регулює розв'язання проблем інвалідів, недосконалою, а внесені до неї зміни такими, що дозволяють використовувати кошти, призначені для інвалідів України, на особисті потреби тих, хто стоїть при владі.

Надія ГОРБАТЮК.

Місце під сонцем вакантним не буває

Із досьє «Голосу України». Анатолій Шабатько, голова правління, генеральний директор ВАТ «Темп», народився у 1956 році в Миргороді на Полтавщині. За гороскопом — Лев. За фахом — інженер. За вдачею — лідер. Наполегливий, у критичних ситуаціях жорсткий. За чотири роки разом із командою професіоналів здійснив неймовірне — витяг машинобудівний завод із прірви.

Одружений. Разом із дружиною виховує доньку. Марина успадкувала батьківський інтерес до точних наук — навчається в інженерно-технологічному університеті.

— Анатолію Михайловичу, всі черкащани пам'ятають, як колишній машбуд «завалився». До керівництва підприємством приходили нові ініціативні директори, котрі намагалися змінити ситуацію. Однак тільки вам лише за чотири роки вдалося це зробити.

— То легко сказати — лише за чотири роки... Насправді то був довгий, навіть болісний процес виходу заводу із затяжної кризи. Над нами, немов дамоклів меч, тяжів борг у 6 мільйонів 500 тисяч гривень. Зупинилися деякі виробництва. Склади були забиті неліквідами. Однак не лише хронічне безгрошів'я, недовіра банків, втрата ринків збуту не давали спокою ні вдень, ні вночі. Найголовнішим тоді для мене було інше — повернути колективу віру в те, що ми зможемо прорватися. Зможемо виготовляти якісну, конкурентоспроможну продукцію. Зможемо зайняти свою нішу не лише на вітчизняному, а й на зовнішньому ринках.

— Отже, спочатку було слово...

— Так, потрібно було переконати людей. Після зміни форми власності на ВАТ «Темп» розпочалася реорганізація управлінських, технічних, конструкторських служб. Це відкрило друге дихання заводу. Ми створили десять дочірніх підприємств, котрим надали юридичну, фінансову, організаційну самостійність. Розпочалася така напружена, шалена робота, що витримати її могли лише фанати своєї справи, патріоти заводу. Раз у раз до глибокої ночі тривали у моєму кабінеті «мозкові атаки». Ми перелопатили сотні проектів, пропозицій, захмарних ідей, поки знайшли свою, «темпівську» жилу.

— Це вже було півсправи...

— Безперечно. Ми обрали п'ять найперспективніших напрямів у продовольчому

машинобудуванні. Це — випуск обладнання для лікеро-горілчаної, пивоварної та безалкогольної промисловості. Зупинилися ми також на виробництві потужностей для переробки м'яса і молока. Наше обладнання для масло- та сирозаводів відразу завоювало ринок удома і має попит у Росії.

Крім того, почали працювати над цілим спектром сільськогосподарської техніки. Зокрема випустили причіп-копнувач для перевезення сіна та соломи, який, окрім «Темпу», в Україні ніхто не виготовляє. Серійно випускаємо жниварку зернову до комбайна «Обрій», русло до кукурудзяної жниварки «Лану», підбирач сіна та соломи причіпний, прилади для відбору проб зерна на токах та елеваторах...

— Асортимент виробів у вас нині надзвичайно широкий. Як вдається його продавати?

— Ми створили службу маркетингу та збуту «Торговий дім «Темп». Працюють там справжні професіонали. Вони знають, що місце під сонцем вакантним ніколи не буває. Група аналітиків постійно тримає на пульсі всю галузь. Наші люди завжди обізнані зі станом справ у таборі конкурентів. Щомісячне резюме, яке вони готують, так і називається — «Аналіз конкурентів». Ця робота дуже важлива. Коли знаєш, що є, а чого бракує на ринку — тоді лише можна вдало торгувати. Сьогодні продукція нашого «Темпу» добре відома у країнах близького і далекого зарубіжжя. Обсяг експорту становить 50—60 відсотків, з яких 60 — замовлення росіян. До речі, зарубіжні партнери високо оцінили те, що наше ВАТ отримало міжнародний сертифікат відповідності системи забезпечення якості підприємства стандартизації ISO 9001. Це такий собі європейський знак якості товару, без якого серйозно працювати з Заходом проблематично, а то й неможливо.

— Очевидно, ця обставина також відіграла свою роль, коли респектабельний американець купив у вас обладнання для виготовлення пельменів та вареників?

— Так, про характеристики цього автомата, котрий відповідає всім міжнародним стандартам якості, заокеанський покупець дізнався з нашого сайту в Інтернеті. Коли звернувся до нас, ми запропонували йому на вибір дві машини. Одна виготовляє 60 кілограмів продукції на годину, друга —600. Американець вибрав другий варіант. Тепер його кафе процвітає. Поласувати варениками приїжджають до нього навіть із сусіднього штату.

— Мабуть, у нього тепер є послідовники?

— Можливо. Однак ми поки що більше орієнтуємося на свого, вітчизняного, покупця та замовника з близького зарубіжжя. Зокрема, розпочали випуск обладнання для пакування продуктів харчування в упаковку типу флуапак. Печиво, морозиво, сирки наші автомати пакують зі швидкістю від однієї до 120 упаковок за хвилину. Пам'ятаєте, як ще донедавна неестетично продавали насипом такі популярні у народі ласощі, як халва? Тепер наш автомат пакує її так само, як знамениті «снікерси» і «марси» — в індивідуальну упаковку, дуже зручну і привабливу. Важить така цукерка 60 грамів. Сьогодні «Темп» щокварталально виготовляє на замовлення 12—15 таких автоматів, і попит на них, особливо в Росії, постійно зростає. Нещодавно розпочали також підготовку до випуску нової кавоварки. Цей проект цікавий тим, що ми співпрацюємо з виробниками кави елітних сортів «Йонія». Кавоварку, до речі, можна буде придбати на умовах лізингу. Для підприємців це дуже вигідно — звісно, якщо вони дотримуватимуться угоди з фірмою, котра постачає саме цей сорт кави.

— Отже, нині «Темп» міцно став на ноги. У нього є конкурентоспроможна продукція і свої замовники...

— Можна з певністю сказати, що наше підприємство нині має свій імідж — ділового надійного партнера, який відповідає за якість своєї продукції. Однак результати наших старань могли б бути набагато вагомішими, якби ми на ділі відчували підтримку державою вітчизняного товаровиробника, зокрема в галузі машинобудування. На жаль, досі Верховна Рада не ухвалила Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу». І це при тому, що передусім увага в нашій країні повинна бути приділена сільськогосподарському виробництву.

— Анатолію Михайловичу, з нашої розмови випливає, що «Темп», пробачте за тавтологію, набрав доброго темпу і рухається, мов швидкісний локомотив, уперед. Незважаючи на об'єктивні труднощі і відставання законодавчої бази. А як справи із соціальним захистом заводчан?

— Намагаємося зберегти все краще, що нагромадилося в колективі за 90 літ існування підприємства. Щоліта 600—700 працівників «Темпу» оздоровлюються на власній базі відпочинку, розташованій на березі Азовського моря. Є у нас і «домашня», дуже мальовнича база на річці Рось. Тих, хто працює ініціативно та самовіддано, заохочуємо. І ще один плюс у соціальній тематиці — 165 родин заводчан безплатно одержали сучасні квартири.

— Це справді дуже приємно. Як і те, що «Темп» став лауреатом загальнонаціональних конкурсів «Україна —крок у нове тисячоліття», «Вища проба». Знаю, нині ваша команда фахівців, весь колектив прагнуть, щоб «Темп» увійшов у десятку кращих підприємств України у своїй галузі. Бажаю вам, Анатолію Михайловичу, здійснення цієї мети!

— Щиро дякую. Водночас хочу подякувати «Голосу України» за увагу до нашого акціонерного товариства. Якщо когось із читачів газети зацікавила продукція нашого підприємства —можна звернутися по уточнення безпосередньо до «Торгового дому «Темп» за телефонами (0472) 43-30-36, 45-44-86, 42-01-07. Завжди раді новим партнерам!

Розмову вела Лідія ТИТАРЕНКО.

На знімку: голова правління, генеральний директор ВАТ «Темп» Анатолій Шабатько.

І королівський горошок, і Адамові яблука...

Ці та інші високі досягнення голови правління відкритого акціонерного товариства «Адамс» було відзначено присвоєнням йому почесного звання

Багатьом аграріям, промисловцям, усім, хто співпереживає за економічний стан країни, яка тяжко торує дорогу до ринку, запам` яталися слова Президента України Леоніда Кучми на одній із Всеукраїнських нарад агропромислового комплексу: «Мені незручно проводити такий лікнеп у цій аудиторії. Тому просто запропонував би тим, кого це стосується, навідатися на Кам`янець-Подільський консервний завод. Торік він закупив у населення яблука, виробив з них концентрований сік й успішно його експортує. Виручка — майже вісім мільйонів доларів».

Згодом ці та інші високі досягнення голови правління відкритого акціонерного товариства «Адамс» Адама Михайловича Яхієва було відзначено присвоєнням йому почесного звання «Заслужений працівник промисловості України», за заслуги перед українською економікою —орденським знаком «Слава на вірність Вітчизні», дипломом Міжнародного відкритого рейтингу популярності та якості товарів і послуг «Золота Фортуна», за підсумками роботи за 2000 рік А. Яхієву присвоєно звання «Кращий роботодавець року». За благодійницьку діяльність його нагороджено Українською православною церквою знаком ордена «Святого Князя Володимира» IV ступеня. Неодноразовим номінантом різноманітних конкурсів, виставок та рейтингів ставало і підприємство, яким керує цей талановитий промисловець. Згадаймо хоча б, що рішенням Асоціації ділових ініціатив за високу якість продукції заводу двічі вручали в Мадриді Золоту Зірку якості. За заслуги у розбудові економіки України та вагомий внесок у створення гідного міжнародного іміджу нашої держави в 2000 році ВАТ «Адамс» занесено до «Золотої книги ділової еліти України». Усе, що випускає нині це підприємство, отримало довіру споживачів і на прилавках магазинів не залежується. А зеленим горошком від «Адамса» любить смакувати навіть англійська королева...

Кам`янець-Подільський консервний завод було збудовано і запущено ще на початку минулого століття, та лише після 1986-го, коли його очолив Адам Михайлович Яхієв, тут розпочалася справді «революційна» розбудова. З того часу виробництво консервів зросло більш як удвічі, продуктивність праці — майже на 180 відсотків. Проектна потужність підприємства — 80 мільйонів умовних банок у рік. На майже 36 гектарах заводської площі розміщено овочевий, фруктовий, соковий, жерстянобанковий, літографії та лакування жерсті, забійний цехи. Є склади готової продукції, холодильник місткістю шість тисяч тонн, аміачна компресорна, електромеханічна майстерня, паросилове господарство. ВАТ «Адамс» нині вирощує сільськогосподарську сировину в орендних цехах підприємства, виготовляє плодоовочеві консерви та фруктові соки, здійснює лакування та літографію жерсті й виготовляє жерстяну тару для консервів, механізовано збирає горошок, надає транспортні послуги.

Зростання економічних показників обумовлено посиленням технологічної дисципліни, економією сировини й енергоресурсів, запровадженням нових технологій, запозичених у найкращих світових виробників. До прикладу, в соковому цеху встановлено лінію з виробництва концентрованого яблучного соку німецької фірми «Кляйн» та австрійської «Бухер» потужністю 1,5 тисячі тонн яблук за добу. У жерстянобанковому цеху працює нова лінія «Блема», з якої сходить тара зі зварним швом. Змонтовано німецьку лінію з лакування й літографії жерсті фірми «Антон Олерт». Закуплено шість американських комбайнів «ФМС» для збирання зеленого горошку, що значно поліпшило швидкість та якість збирання цієї сировини і , відповідно, якість виготовлення з нього готової продукції. На підприємстві застосовують нові види скляної тари малої ємності з кришками «Твіст-Офф», впроваджено у виробництво індійську пакувальну лінію для розливу фруктових соків у пакети.

ВАТ «Адамс» оперативно відгукнулося на указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки»: на базі сільськогосподарських підприємств Кам`янець-Подільського та Новоушицького районів організовано сім орендних цехів, у яких створено додатково майже 1700 робочих місць. Завод оперативно забезпечує селян технікою, пально-мастильними матеріалами, насінням, добривами, гербіцидами. Власники паїв вчасно отримують орендну плату. Для забезпечення підприємства сировиною під виробничі потреби взято в оренду більш як 11000 гектарів землі, з них понад 4000 — сади, а під зернові культури (до речі, врожайність яких цього року становила 35 центнерів з гектара) використовується 5 тисяч гектарів. У 2001-му на полях орендних цехів вирощено 600 тонн насіння зеленого овочевого горошку, урожай з якого цілком забезпечить технологічні лінії в переробний сезон.

За два роки проведено цілий комплекс агротехнічних заходів з реконструкції плодово-ягідних насаджень, відновлені сади та ягідники вже в перші роки плодоношення дали до 10 тисяч тонн плодів. У відокремлених підрозділах товариства відновлюється поголів`я великої рогатої худоби, свиней та птиці. У найближчих виробничих планах — садіння багаторічних насаджень чорної смородини (під комбайнове збирання), суниці, зерняткових...

Усе це дало змогу створювати додаткові робочі місця, цілорічно забезпечувати завод сировиною, постійно розширювати асортимент продукції, яка має неабиякий попит не лише в Україні, а й у країнах

близького зарубіжжя, Німеччині, Австрії, Великій Британії, Канаді, США...

Ми зустрічалися з президентом ВАТ «Адамс» у ці передноворічні дні, і Адам Михайлович Яхієв передав найщиріші вітання з Новорічними та Різдвяними святами:

— Я хочу, щоб наша земля квітла садами, пахли і падали соковиті яблука! І щоб у третьому тисячолітті, починаючи з 2002-го від Різдва Христового, мої співвітчизники жили гідно! Україна — дуже могутня держава і попереду в неї велике майбутнє!

За цими словами і життєва позиція, і мотивація щоденної виснажливої праці, і заслужене право голосу.

Наталка КОБЕРНИК.

Кам`янець-Подільський
Хмельницької області.

Наш продукт до смаку англійській королеві

Маленькі особистості

«Жив собі тато з Іванком багато»

Хоч Іванкові Барану з Чернігова всього шість років, та він уже має власну збірочку віршів... Зустрілися з ним на одному з письменницьких зібрань у музеї М. Коцюбинського, куди він прийшов разом з батьками. Коли дорослі літератори обговорювали свої проблеми, ми з юним поетом трішки усамітнились.

— Коли ти, Іванку, почав складати вірші? — запитую в нього.

— У три роки.

— Ще коли читати не вмів?

— Так.

— Про що ж ти пишеш?

— Я не пишу. Це мама записує. А я вірші придумую вдень, увечері, тільки не вранці. Бо я люблю тоді спати. У мене їх стільки вже багато! Я про все складаю вірші — про тварин, Діда Мороза, тата, маму.

— Ану розкажи про маму.

— *Жила собі мама, мамуся рідненька,*
А серденько лагідне, як у соловейка.

— А що придумав про татуся?

— Теж багато. Наприклад:

Жив собі тато
З Іванком багато.
Я знаю: найкращий у світі
Мій тато.

Або:

Насварив мене татко,
плачуть мої оченятка.
Ой ти, слізонько-пустухо,
не течи мені у вухо.

Дізнаюся, що батько Іванка Мирон — священик у П'ятницькій церкві, а матуся Ганна працює вчителькою. Це вони вирішили зібрати поетичні одкровення сина у збірочку віршиків «Іванкові пересмішки». Можливо, його невеликі мініатюри сьогодні не тільки зігріють читачів теплом дитячого відкриття світу, а й стануть відліком народження справжнього Поета. Хоча Іванко на запитання, чи мріє він стати письменником, щиро відповів:

— Я хочу стати ветеринаром.

— Іванку, розкажи ще кілька своїх віршиків.

— Добре:

Маленькому поні
заздрили коні,
а я на цьому поні
катався сьогодні.

***

Рученьки духмяні
для кого? Для мами.
А носик кирпатий
для кого? Для тата.

***

Зима позамітала села,
і треба віднайти свій шлях.
І б'ється думка невесела,
і грає сонце на штиках.

Записав Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

Ринкові табу

Залишайтеся з «Голосом»

Які товари не підлягають продажу на ринку?

Іванна СТОРОЖУК.

Черкаська область.

Відповідно до Правил торгівлі на ринках на них забороняється продавати: вогнепальну, газову, холодну зброю; готове армійське спорядження, а також тканини, які використовуються для його виробництва, інші товари військового асортименту, формене обмундирування; білизну зі штампом організацій і підприємств; товари дитячого асортименту (для дітей віком до 3 років); дорогоцінні метали і коштовне каміння, а також вироби з них; шкурки цінних порід звірів без відповідного маркування підприємства-виробника; ліки, лікарські рослини, наркотичні засоби; паливні матеріали; балони з побутовим газом; піротехнічні та вибухові засоби; порнографічні видання; іграшкову зброю з пластиковими кульками.

З продовольчих товарів заборонений продаж солоних і маринованих грибів, консервованих продуктів домашнього приготування (овочі, м'ясо, риба, ікра тощо), м'ясних і рибних кулінарних виробів і напівфабрикатів, м'яса диких пернатих птахів і тварин, кондитерських виробів домашнього приготування; дикорослих рослин, риб, занесених до Червоної книги, польових квітів, лікарських рослин; зернових і круп'яних продуктів, забруднених насінням шкідливих бур'янів; продаж приватними особами хліба і хлібобулочних виробів, алкогольних напоїв та тютюнових виробів.

Наталя ГЕЛЕТКО.

Цього не побачиш просто так

Фестивалі

В Україні єврейський фольклор у виконанні сузір'я талантів можна побачити і почути, схоже, лише раз на рік. І саме на всеукраїнському фестивалі єврейського мистецтва «Шолом, Україно!», який минулих вихідних відбувався у столичному Палаці культури і мистецтв МВС України.

Клейзмерська музика з ностальгічними нотками, талановитий дитячий танцювальний ансамбль «Зіселе кармелькес» з Чернігова, чарівний фортепіанний дует Яни Турчин і Габріели Шипович, романтичний Ігор Завгородній із Новограда-Волинського, неперевершений шоу-балет «Jewish Inspiration» Волинської єврейської общини із циганськими сюрпризами розчулили навіть найвимогливіших глядачів.

«Шолом, Україно!» завершився великим гала-концертом за участю лауреатів та гостей фестивалю. Зал бурхливими оплесками вітав ансамбль пісні і танцю МВС України, які подарували глядачам три пісні на ідиш. Виступ міліціонерів на фестивалі вже став мало не традицією.

За словами голови оргкомітету, генерального директора Єврейського фонду України Аркадія Монастирського, рівень майстерності цьогорічних учасників порівняно з минулими роками істотно зріс.

Дипломи за професіоналізм та високу майстерність отримали вісім учасників. Зокрема, вокалісти Артем Зон та Віктор Шайда із Хмельницького, Анжеліка Щербакова із Львова, Чернівецький оркестр єврейської музики, інструментальний квартет та шоу балет «JI» з Луцька, танцювальний ансамбль «Шахар» з Києва та народний ансамбль єврейського танцю «Яхад».

«Думаю, кожен погодиться: коли приходиш на такі свята, не почуваєшся себе одиноким у цьому світі, — поділилася представник журі берегиня української пісні Ніна Матвієнко. — А коли бачиш на сцені талановитих дітей, які співають мовою свого народу, розумієш, що традиції продовжуються».

Наталя ЯРЕМЕНКО.

Фото Анастасії СІРОТКІНОЇ.

На знімку: учасники танцювального ансамблю «Шахар» єврейської агенції «Сохнут в Україні».

Стратегія результату

50 років тому прийнято рішення про будівництво Луганського акумуляторного заводу. 50 років — ціла епоха, історія, сторінки якої з нагоди свята прийнято перегортати заново. Перегорнемо й ми.

1. Як це було

Постанова про будівництво в Луганську заводу з виробництва лужних акумуляторів Рада Міністрів СРСР підписала у травні 1951 року. Необхідність в організації такого виробництва була гострою. Країна відбудовувала зруйноване війною народне господарство, і завод лужних акумуляторів повинен був працювати на відродження промислового комплексу. Першу серійну продукцію — стартерні автомобільні батареї — було випущено через шість років після підписання тієї постанови, і відтоді почалося повнокровне життя заводу, його серйозна робота на економіку країни. Трудовий колектив освоював нове виробництво акумуляторів, призначених насамперед для вугледобувної галузі, автомобілебудування, залізничного транспорту, військової техніки. І за чотири десятки років підприємство стало найбільшим за обсягом виробництва лужних акумуляторів, нікель-залізної, нікель-кадмієвої і срібно-цинкової електрохімічних систем в СРСР і Європі. Навіть у Азії та Африці знали луганську продукцію.

У заводу намічалася добра перспектива, та фатальна подія, що потягла за собою розпад СРСР, внесла свої небажані корективи в долю підприємства. Поступово воно стало втрачати господарські зв'язки, а потім — і ринки збуту. Кредиторська заборгованість у 1999 році перевищила 34 млн. грн. Образно кажучи, завод перебував на грані життя й смерті і оживити його могли лише інвестиційні ін'єкції. Інвестор з'явився в образі київської «Фірми «Торговий дім», АТ, яке перемогло в конкурсі з управління державними корпоративними правами відкритого акціонерного товариства науково-виробничої фірми «Луганські акумулятори».

З того пам'ятного року й почалося «одужання» підприємства. Прийнята програма реструктуризації сприяла створенню на базі виробничих потужностей одразу кількох підприємств, що спеціалізуються на виробництві акумуляторів для вугільної промисловості, авіа-і спецтехніки. Завод став нарощувати випуск конкурентоспроможної продукції, освоювати нові виробництва, використавши для цієї мети уже власні зароблені кошти.

Пройшовши всі етапи реструктуризації, підприємство вийшло на черговий — створення консорціуму в формі закритого акціонерного товариства «Укр Бат», державна реєстрація якого відбулася 3 травня 2001 року.

За п'ятдесят років, хоч якими важкими вони були, підприємство не втратило свого авторитету як одного з кращих вітчизняних виробників лужних акумуляторів.

2. Технологія успіху

Розповідаючи про своє підприємство, генеральний директор — голова правління ВАТ НВФ «Луганські акумулятори» Юрій Кучма часто акцентує увагу співбесідника на такій фразі: «Завдяки інвесторові нам удалося...». Так, за ці три роки з допомогою залучених коштів удалося зробити багато. Хоча, мабуть, не лише інвестор відіграв у цьому головну роль. Має рацію Юрій Кучма в тому, що якби не бажання, прагнення заводчан — робітників, спеціалістів — повернути виробництво до життя і наростити обсяги продукції, освоївши нові технології, просування вперед було б немислимим. Та й щодо інвестицій, їх також треба було використати розумно. Оскільки підприємство називається науково-виробничим, частину сил і коштів було витрачено на підтримання конструкторсько-технологічного бюро. Раніше ця структура не була самостійною у розробці нових видів продукції. Її профіль був інший — створення спеціального оснащення і обладнання. Та життя довело необхідність розширення і освоєння нової номенклатури продукції. За кордоном на це працюють інститути, тисячі людей, витрачаються мільйонні суми. «Луганські акумулятори» працюють над цим самі, вдало використовуючи передовий досвід, і обравши саме ту стратегію, яка й приносить результати. Спільно з «Укрзалізницею», Міністерством оборони, Держкомзв'язку і АНТК «Антонов» ведуться дослідно-конструкторські роботи, освоюється 27 видів нових виробів, 18 з яких замінять акумулятори, що імпортують сьогодні в Україну. Зокрема, в сфері залізничного транспорту ведеться розробка та модернізація 15 видів продукції, на випробування залізничникам передано п'ять видів нових виробів. Нинішнього року завершено роботу з розробки й освоєння виробництва світильників СГР-231 у вибухозахищеному виконанні, і на базі такого світильника виготовлено зразки сигналізатора метану, котрий дасть змогу зробити працю гірника безпечнішою. До речі, за своїми функціональними можливостями контролю наявності рівня небезпечної концентрації метану у повітряному середовищі шахти він перевершує наявні аналоги. На замовлення Міністерства оборони України вже підготовлено серійний випуск трьох видів батарей для стаціонарних засобів зв'язку і двох типів для переносних радіостанцій. Виконують ще одне важливе і відповідальне замовлення — батарею для підводного човна «Запоріжжя». А спільно з АНТК «Антонов» підприємство здійснює роботи з модернізації авіаційних батарей, що дасть змогу підвищити їх безпеку під час експлуатації і поліпшить технічні характеристики. Слід зазначити, що «Луганські акумулятори» співпрацюють з багатьма спеціалізованими НДІ і КБ практично всього світу — Росії, Греції, Німеччини, Франції та Китаю. І результати такого співробітництва доволі успішні.

ВАТ НВФ «Луганські акумулятори» є членом Міжнародної асоціації виробників хімічних джерел струму «Інтербат», Асоціації Європейських виробників акумуляторних батарей EUROBAT, Міжнародної асоціації виробників акумуляторних батарей BCI, незалежної асоціації виробників акумуляторних батарей IBMA. Фірма «Укр Бат» відновлює старі зв'язки і шукає нових ділових партнерів.

Алла АНТИПОВА.

Редактор номера Віталій ЖЕЖЕРА.
Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Людмила КОХАНЕЦЬ, Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

- **За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.**
- **Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.**
- **За точність викладених фактів відповідальність несе автор.**
- **Рукописів не повертаємо.**
- **Листування з читачами — тільки на сторінках газети.**
- **При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.**

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955. Загальний тираж 150000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України».

Зам. 0311236. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса редакції:
03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92;
телефакс — 224-72-54;
вІдДІл реклами — 446-91-37, 441-89-34, 441-89-44;
телефакс — 449-85-62.
E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos

Засновник і видавець — Верховна Рада України